



Iskade vsak  
satiric. —  
Cena en je  
K 10.— za  
leta — (20  
Nemčija K  
17.— za  
Ameriko in druge cule države K 10.—)  
— Posamezne številke se prodajajo po  
10 vtiarier.

# DOMOLJUB



Spisi in do-  
pisi se poi-  
šljajo. Ured-  
ništvo „Do-  
moljuba“,  
Ljubljana, —  
Kapitlarjevo  
ulica. — Naročnina, reklamacije in in-  
serati pa: Upravništvo „Domoljuba“,  
Ljubljana, Kapitlarjevo ulica.

**GLASILO JUGOSLOVANSKE**  
**: : KMETSKÉ ZVEZE : :**

## Varujmo se židov!

Židje so najhujši izkoriščevalci človeštva. Na Slovenskem smo bili dosedaj pred njimi varni. Leta 1910. jih je bilo pri nas 146, od teh 116 v Ljubljani. A že se ponujajo tudi nam. V Ljubljani so izdali knjižico, kjer bridko tožijo, da jih Slovenci ne maramo in milo prosijo, naj jim odpremo vrata v Slovenijo. Zanimivo je, kaj pravijo v tej knjižici v svojo obrambo: »Blagostanje vlada ondi, kjer so židje, a kjer jih ni, gospoduje beda.« Da, blagostanje vlada — a le pri židih, ker žid vse blagostanje potegne nase povsod, kamor pride.

Poglejmo, kaj je žid! Žid je gospodar sveta s pomočjo denarja. Kamorkoli žid pride, si pridobi ugled, ime in veljavo z denarjem. Židu je denar vse, vse drugo nič. Židu je vse eno, ali kupčuje z obleko ali z južnim sadjem ali z — dekleti. Na Hrvaškem je skoro v vsaki vasi žid. Tu ima navadno trgovino ali gostilno; izpočetka začne v majhni baraki, a čez par let je bogataš. Marsikateri je pobiral cunje ali prišel v vas s culo na hrbtu, sedaj pa ima že več hiš. Če se preseli kak žid iz vasi v mesto, pride na njegovo mesto takoj drugi žid, ki trguje z rumom, špiritom, »rajerjem« — tobakom (zavoječek za tri jajca), robci (lahkovernemu ženskemu svetu daje cenen robec za na glavo za žito) itd. itd. Izpočetka ne bo ohol; nasprotno strahovito ponižen bo; vse mu moreš reči, rogati se mu v lice, zasmehovati ga, kolikor te je volja — vedno bo postrežljiv, rad bo dal na upanje, posodil ti bo denarja (seveda za lepe obresti), le da privabi ljudi k sebi. A pride čas, ko bo gorje ljudem pred različnimi Weissi, Schwarzii, Ergerji ali Bergerji. Koliko dobrih gospodarjev je propadlo zaradi nesrečne spretnosti teh ljudskih pijavk in narodnih izkoriščevalcev. Če bi vam začel nizati slike moralne korupcije, ki izhaja iz delovanja židovskih trgovcev in gostilničarjev po vaseh v Slavoniji in Hrvaški, bi se vam ježili lasje. A kar je najžalostnejše, kmetško ljudstvo ne more čisto niti prav spoznati delovanja teh svojih »prijateljev«; če pride do spoznanja, tedaj je navadno že prepozno.

Židje pa niso samo navadni kramarji in bogati trgovci, ampak tudi vsomogočni kapitalisti. Židje so početniki modernega kapitalizma, ki do ozga izkorišča delavca in uničuje malega obrtnika in trgovca, ki z njim ne more tekmovali. Sko-

raj vsa velika trgovina in industrija je v židovskih rokah. Pri vseh velikih podjetjih, ki prinašajo velikanske dobičke, kakor n. pr. pri železnicah, premogokopih, tovarnah, imajo naložen svoj kapital. Bogata mesta in cele države so njihovi dolžniki in od njih odvisni. V svetovni vojni so bili židje v vseh vojskujočih se državah najhujši podpihivalci vojne, ker so kot vojni dobavitelji (liferantje) in založniki delali velikanske dobičke. Če bi se židje tudi v Sloveniji razširili, bi kmalu potegnili vse trgovino nase in v krali zadušili naše narodno gospodarstvo.

Židje so skoraj po vsem svetu gospodarji tiska, zlasti časopisov. Židje imajo v svojih rokah velikanske časnikarske pisarne in brzojavne agenture. Židovska brzojavna agentura Reuter v Londonu, ki ima po vsem svetu svoje dopisnike, pošilja svoja poročila 50.000 listom. Največji listi so v rokah židov. Dve tretjini, če ne tri četrtine vseh listov in časopisov v Nemčiji so židovski. Na Ogrskem sploh ni drugega časopisja kot židovsko. Ravno tako močno je židovstvo med lastniki, voditelji, uradniki in sotrudniki angleških in ameriških listov. Židovstvo tvori kličko, ki obvladuje največji del časopisja in po njem javno mnenje.

K svojim kapitalom in časopisjem zatrupljajo židje moralo, to je naravno in versko življenje. Ker je židu denar prva stvar, mu je vse eno, kako si ga pridobi, pošteno ali nepošteno. Pohujšljive in ne-

moralne knjige, slike in časopisi imajo pravečini svoj izvor pri židih. Židje imajo tudi v vrstah razumnštva mnogo svojih zastopnikov; židje so zdravniki, advokati, profesorji, učenjaki. Žid je priden in nardarjen. Žid ne pozna narodne zavesti ali ljubezni do domovine; v Nemčiji je Nemec, na Angleškem Anglež, na Ogrskem Madžar, v Jugoslaviji bo Srb, Hrvat ali Slovenec, kar mu bo več neslo. Da te skrajno kvarno vpliva na vse kroge javnega in zasebnega življenja, je jasno.

S kapitalom in tiskom si židje osvajajo vodstvo vsega javnega življenja, zlasti političnega. Država, ki je v svojem kreditu odvisna od židovskih bank, je v svoji politiki, zlasti zunanji in gospodarski, zaslužnjena židovskemu časopisju. Židje pa so vedno sovražniki narodne in državne blaginje.

V gospodarskem življenju Jugoslavije igrajo židje važno vlogo. Da so v Jugoslaviji še v marsičem nezadovoljive razmere, so mnogo krivi židje, ki s svojim podkupovanjem in veriženjem večajo druginje in širijo nemoralnost. Le pojdite na Hrvaško in v Slavonijo, in videli boste, da ima skoraj vso trgovino žid v rokah. Človek se mora čuditi, ko izve, da je za vrhovnega vojaškega zdravnika v Ljubljani ravnokar imenovan — žid.

Kje smo?

Naše Kmetске zveze pozivljamo, naj zavzamejo najodločnejše stališče proti naščajočemu židovstvu.

## Slovenskemu ljudstvu!

Odkar se je v narodnem predstavnštvu osnovala demokratska zajednica, ni bilo v zbornici več solidarnega sodelovanja vseh parlamentarnih skupin. Skrb za strankarsko bodočnost je prevladala v osrednji vladi in izzvala hudo krizo. Za državno vodstvo sta tekmovali dve najmočnejši skupini v zbornici: demokratska zajednica in radikalni klub.

Za Jugoslovanski klub je v tej borbi dveh najmočnejših skupin za prvenstvo in moč v državi bila merodajna edino le dobrobit naroda in države. Kajti:

Ureditev vrednosti našega denarja z vso silo trka na vrata parlamenta. Čimbolj se odlašja rešitev tega vevvažnega vprašanja, tem slabša je vsak dan plačilna moč države in posameznika.

Prospeh države in socialna pravičnost zahtevata davek na vojne dobičke. Po pretaku več kot 8 mesecev narod še vedno zama čaka na volivni zakon za celo državo.

Rane, ki jih je zadala svetovna vojska kmetu, se morajo zaceliti in dvigniti se mora njegova gospodarska moč, da ne obnemore pod težo posledic vojnega gospodarstva. Agrarna reforma: razdelitev velikih posestev se mora rešiti v korist zemlje potrebnih slojev, da ne bo treba nikomur, ki hoče zemljo obdelovati, iskati svojega obstanka po tujem svetu.

Teža previsoke in krivične carine se mora sneti z ramen prebivalstva. Pravično se mora preosnovati tudi zakon o dohodninskem davku.

Opravičen je klic ljudstva po občinskih volitvah na podlagi splošne, enake volivne pravice za moške in ženske, da ljudstvo izroči občinske posle osebam, ki jim zaupa in si po svoje uredi občinsko gospodarstvo.

Kmetiskemu stanu je omogočiti strokovno izobrazbo, da bo kos svojim težavnim nalogam in bo mogel dvigniti svojo gospodarsko moč in produktivnost zemlje.

Prosta pot razvoju našega združništva. Izvoznice je treba odvzeti židom in drugim sorodnim elementom, ki izsesavajo narod, in jih izročiti združništvu, da bodo imeli korist najširši sloji. Le tako bo mogoče pravično urediti tudi cene raznim pridelkom.

Ministrstvo za socialno politiko je bilo še popolnoma neurejeno. Začel ga je organizirati še-le naš zastopnik v prejšnji vladi, ki se je takoj lotil resnih socialnih vprašanj: bitra in dobra rešitev vprašanja vojnih invalidov, vdov in sirot, državno posredovanje dela, 8-urni delavnik v industrijskih podjetjih in socialno zavarovanje. Njegovo započeto delo je treba čimprej izvršiti.

Tudi industrijo in obrt, ki sta mnogo trpela v vojni, je treba podpreti in postaviti na trden temelj.

Vse te naloge so nujne in tako težavne, da jih ne more sama rešiti nobena izmed večjih skupin v parlamentu, ampak zahtevajo skupnega in složnega sodelovanja vsaj vseh večjih skupin. Strankarska vlada pa izziva samo boje in otežuje resno parlamentarno delo.

Teža načela se je držal Jugoslovanski klub v krizi, zato je odklonil vstop v demokratično-socialistično vlado, v to nenaravno in zato krhko zvezo, ki za resno in uspešno delovanje v zbornici ne daje nobenega jamstva, nima zase predstavnikov, ki bi v resnici zastopali večino naroda ne pri Srbih, ne pri Hrvatih, ne pri Slovencih, ne uživa pa tudi zaupanja pri ostalih skupinah, ker se stranke ne sdišjo po lepih, pisanih programih, ampak predvsem po dejanjih. Teško je zaupati vodstvo vlade stranki, ki vidi bodočnost države in svojo strankarsko moč predvsem v policijskem sistemu in oviranju ustavno zajamčene svobode državljanov drugega mišljenja. Ker je osvobodena ozirov vladne stranke, bo delegacija Jugoslovanske Ljudske Stranke lažje krepko nastopala zoper vsako omejevanje opravičene svobode, zoper vsak politični terorizem in absolutizem. Napovedala bo boj neodkritemu ovadustvu, ki išče nedolžnih žrtv še iz leta 1914, in preiskuje pezdiranje v očesu svojega bližnjega iz dobičkaželjnosti in strankarskega koristolovstva pod kriko patriotizma. Ljudska Stranka se pa te naloge lahko tudi uspešno loti, ker je ona edina iz lastne inicijative že med vojno izčistila svoje lastne vrste.

Boj korupciji na celi črti, to je in mora biti geslo vseh, ki res bočejo močno državo in srečen narod. Nered na železnicah, slabe poštne razmere, pomanjkanje premoga, slaba uprava, vse to so več ali manj tudi posledice šibkih vodilnih mož ali korupcije.

Da bo mogoče vse, kar je nezdravega izlečiti, mora narod sam po svojih zastopnikih v najširšem smislu sodelovati. Zatorej naj se skličejo tudi pokrajinski zbori.

Jugoslovanska Ljudska Stranka stopa na plan, njen program pridobiva vsak dan novih pristašev in prijateljev po celi Jugoslaviji. Hrvatsko ljudstvo, v svoji zgodovini tolikokrat prevarano z zaupanjem upira svoje poglede v Jugoslovansko Ljudsko Stranko. V ponosni Bosni in Hercegovini se njene vrste širijo, ker zna narod dobro razločevati pravo od potvorjenega. Kršna Dalmacija težko pričakuje, da se po Jugoslovanski Ljudski Stranki osvobodijo kapitalistične družbe, ki pod krinko patriotizma uganja teroristično politiko. Tudi v Srbiji sami najširše plasti naroda zrjejo z velikim zanimanjem in simpatijami na mirno, premišljeno in stvarno delo Ljudske Stranke. Srbski seljak vidi pred seboj uničene domove, vsled dolgih junaških bojev zaostalo in čisto razorano gospodarstvo, pomanjkanje živine. Želi si zopet postaviti združno organizacijo in jo izpopolniti. Želi si dobro urejenega šolstva, skrbi ga vprašanje o povrnitvi vojne škode. Srbski kmet, delavec in inteligent se zavedajo, da se smejo pri vseh teh svojih stremljenjih zanašati na najodločnejšo oporo pri parlamentarnih zastopnikih Jugoslovanske Ljudske Stranke.

Pozitivno delo naše stranke je luč, katere žarki osvetljujejo sijajno bodočnost stranke. Ideje naše so zmagovite, ker so zdrave. Bodočnost Jugoslovanske Ljudske Stranke pomeni bodočnost celega troimenega naroda in države. V svesti si, da narod odobrava pota Jugoslovanskega kluba in da mu zaupa, bo kakor v zgodovinski preteklosti, tudi v bodočnosti visoko dvigal nacionalno zastavo, gradil trdno državno stavbo socialne pravičnosti.

Predstavniki naroda v Jugoslovanskem klubu se v tem za državo in narod velerešnem času obračamo na narod s pozivom, da neomahljivo vztraja pri svojih idealih za narodno jugoslovansko državo, da se krepkeje in resneje združi in zbere v neprodorne vrste Jugoslovanske Ljudske Stranke, podpre tako z možjo organizacije delovanje svojih preizkušenih bojnikov za narodno osvobodjenje in tako podkrepi tudi parlamentarno delo Jugoslovanskega kluba v zbornici.

Beograd, 23. avgusta 1919.

Banič, Brodar, Deželić, Fon, Gostinčar, Grafenauer, Hohnjec, dr. Jankovič, dr. Korosec, Lovrenčić, Puk, dr. Potačinik, Schaubach, Smolaj, Sušnik, Šurak, Strcia, Vesenjajk.

## Kaj delajo Ljubljančani?

(Z dežele.)

Piše nam z Gorenjskega neki kmetovalec: Danes se je poslovil od mene hlapec, ki se je doslej pečal samo s kmetijstvom. Odsel je v tovarno. Vse moje prigovarjanje in zviševanje plače ni nič pomagalo. Ugovarjal mi je tako-le: »To je še vse premalo, drugod se več zasluži, kakor pri kmetiji, pa se veliko manj dela. Poglejte tesarja, ki se nekako igra, ko popravlja ograjo, plačujete po 30 K na dan, dela pa le 8 ur, in drugih 8 ur lahko še 30 K zasluži, potem mu ostane še 8 ur za spanje, katerih sedaj noben kmet nima. Pri sosedu imajo zidarji tudi po 30 K na dan, dvinarji za osemurno delo pa po 16 do 20 K. Za ta denar lahko dobijo boljšo hrano, kakor je moja, in še jim ostajata dve tretjini dneva, ko so sami svoji gospodje in lahko delajo, ali pa — pijejo. Tovarniškim delavcem se plače vedne zvišujejo, delavni čas pa skrajšuje. Kaj pa kmetijski delavec?!« Poslovil se je. Rekel sem sam pri sebi: »Fant, ti imaš pravi. Beg s kmetov k industriji in rokodelstvu se bo zdaj šele prav pričel in se bo kaj naglo zvršil, ako bodo Kmetiske zveze prazne bilke in se ne bo zastavilo najenergičnejše delo na korist kmetiskemu stanu.

Nocoj sem pa dobil v roke »Večerni list«, ki je danes dne 20. avgusta postal glasilo industrijskih delavcev. Ko bi se kak list tako vlekel za kmeta, kakor ta za delavca, bi bilo umestno. Pripoveduje zgodbo. Kmetica na Dolenjskem je hotela predrago prodati svojo kokoš. A policija jo je aretirala, ovadila, ji zaplenila kokoš in jo na javni dražbi prodala za 16 K. Sodišče je pa kmetici naložilo en mesec strogega zopora in 300 K globe in, če je ne bi plačala, še 30 dni zopora. Razsodba se bo morala objaviti v »Domoljubu« in »Dolenjskih Novicah« (tedaj v dveh agrarskih listih SLSI) in nabiti na občinski deski.

In vendar kmetica, četudi je hotela kokoš drago prodati, ne bi bila »zaslužila« pri njej niti za en predpasnik. Manufakturnih trgovcev, ki so odrli in še odirajo ljudi za milijone, pa ne najde nobena sodnija. Tudi čevljarjev, ki »zaslužijo« po 50.000 K na leto, nihče ne vidi. Kaj pa kmetje? »Večerni list« našteva lepe plače papirničarjev in prosi ljudi podpore, da bi mogli ti tovarniški delavci svojo stavko za zboljšanje plač vzdržati. Ali naj bodo med temi podporniki kmetje, katerim uhajajo posli v tovarne, ali duhovniki in drugi naročniki »Večernega lista«? Ljubljančani, pomislite malo, kam jahatel in vi, ki ste zgoraj, ne mislite, da je kmet norec.

*Slovenski kmet! Hrvatski seljak gleda na te kot na svoj vzor. Zato krepko drži s svojo stanovsko organizacijo in se ne daj cepiti v razne kmetiske stranke.*



## Važno za napredek kmetijstva.

V »Domoljubu« št. 33 aprila piše S. pod zgornjim naslovom na moj članek: »Žitna žetev in boče nekako zanikati moje utemeljevanje važnosti kosilnih strojev za žito.

V mojem članku je bilo jasno povedano, kaj se da rabiti za male in za večje kmetijske razmere, s tem tudi za male in velike parcele. Tudi pri rabi poljedelskih strojev se ne da predpisovati nikaka šablona, ker to je sploh nemogoče. Kolikor je krajev, toliko je različnih navad in načinov gospodarjenja. Resnica je, da za tako razvlečena zemljišča, kakor so v nekaterih naših krajih, ne pridejo stroji tako v poštev, ampak ne more se reči, da se sploh ne splača jih uporabljati. Ako bi v vsaki vasi bil vsaj en zaveden, strokovno izobražen posestnik, kateremu bi bilo ležeče na boljšem napredku kmetijstva, bi mogoče prišel na misel, da bi se dalo v prijateljskem dogovoru pomagati na ta način, da bi se vsaj večji posestniki nekako organizirali in skupno v eni smeri občine nasejali zimsko žito, rž in pšenico, v drugi smeri spomladne rastline, v tretji okopavine, v četrti travnike itd. V tem slučaju bi se morala zemljišča na eno plat orati, ker oranje v grebene je za rabo strojev nemogoče in med posameznimi parcelami naj bi se ne puščale rušne meje, kakor se to vidi sedaj. Kot mejniki bi zadostovala plitva, ozka brazda. Na ta način bi se pojavila takorekoč ena parcela, en, dva in še več hektarjev skupaj. Tukaj bi se že splačala uporaba sejalnega stroja, kosilnega stroja za žito ali travo, plevilnega stroja pri okopavinah itd. Ta način gospodarjenja (šlagi) se uporablja v naprednih poljedelskih krajih, kjer je medsebojna sloga in zaupanje gospodarjev in kjer hočejo, da se osnuje strojna zadruga, katere stroji potem kar najmanj trpijo vsled prevoznje in montiranja, in na drugi strani pa da se bolj gospodarsko izkoriščajo. V takih slučajih da eden posestnikov uprežno živino, drugi pa delavce in delo se vrši redno naprej v splošno zadovoljnost. Tudi plevel se da na ta način lažje uničevati, ker ga veter težje prenese iz plevelnate njive na večjo razdaljo. Kar se zložbe zemljišč tiče, bi bila ista največji blagoslov za kmetovalca. Dotični zakon je od rajne Avstrije, ki datira iz 7. junija 1883, drž. odl. 92, in katerega uspehov se vidi zelo malo. Zakaj tako malo? Zato ker kolikor je gospodarjev, toliko raznih misli, in navsezadnje se vsakdo boji, da dobi slabše zemljišče, kakor je bilo njegovo prvotno. Kraj s posebno raznovrstno zemelisko sestavino, ki je na eni strani lahko peščena zemlja, na drugi težka, na tretji skalovita in četrti močvirje, se da jako težko deliti, da bi bili vsi zadovoljni. Najlažje izvedljiva zložba zemljišč je v krajih z enakomerno zemljo. V teh krajih se je tudi začelo deloma na tem polju delovati, tako na Nižje Avstrijskem, Češkem, Solnograškem in v Nemčiji itd. V celi prejšnji Avstriji mislim, da ni čez deset občin, katere so izvedle zložbo zemljišč. Zložba

zemljišč se ne izvrši kar tako zastonj. Država skrbi za napravo načrtov, ureditev novega katastra in vse druge stroške morajo nositi posestniki sami. Drugače pa je jako umestno, da se poklicani činitelji zavzamejo za zložbo zemljišč in vsak želi njihovemu trudu najboljši uspeh. F. M.

## Davščina od vrednostnega prirastka.

(Piše deželni svetnik dr. Josip Dermastia.)

(Nadaljevanje.)

Zakon pozna slučaje, v katerih se namesto pridobitne, oziroma otujilne vrednosti občna vrednost nepremičnine ob času pridobitve ali otujitve odmeri za podlago vzame.

V katerih slučajih stopa namesto pridobitne, oziroma otujilne vrednosti občna vrednost nepremičnine?

Namesto pridobitne, oziroma otujilne vrednosti stopi občna vrednost nepremičnine ob času pridobitve ali otujitve v nastopnih slučajih:

1. Kadar se svoičasna pridobitna, oziroma otujilna vrednost ne more ugotoviti, stopi na njeno mesto občna vrednost nepremičnine ob času pridobitve ali otujitve.

N. pr. Janez Brglez je s prepodajno pogodbo z dne 20. januarja 1919 izročil svoj mlin in okoli tega ležeče njive Antonu Svetina proti temu, da ga do smrti, kar rabi, vzdržuje.

Ker v predležčem slučaju otujilna cena v prepodajni pogodbi ni določena, je otujilna vrednost občna vrednost izročenih nepremičnin na dan izročitve, katero vrednost je treba ugotoviti.

Janez Brglez je pa pridobil prepodani mlin in njive s kupno pogodbo z dne 15. septembra 1910 za 8000 K; ta znesek je pa pridobitna cena.

2. Namesto pridobitne, oziroma otujilne vrednosti stopi nadalje občna vrednost nepremičnine ob času pridobitve ali otujitve, kadar se pokažejo pomisleki, je li ugotovljena cena občni vrednosti nepremičnine ob merodajnem času (ob pridobitvi, otujitvi) primerna. Tedaj se zlasti v primerih, v katerih obstoji sumnja, da so stranke o ceni podale napačne podatke ali vzele za podlago izmišljena cena, izračunanju vrednostnega prirastka vzame za podlago občna vrednost. — Ako se torej pridobitne, oziroma otujilne cene ne dajo ugotoviti in je utemeljen pomislek, da dogovorjene, oziroma iz pogodbenih listin razvidne pridobitne in otujilne cene občni vrednosti nepremičnine ob času pridobitve, oziroma otujitve niso primerne, sme odmerjajoče oblastvo mesto označenih cen določiti in vzeti v odmerno podlago občno vrednost nepremičnine ob času pridobitve, oziroma otujitve.

N. pr. Martin Ušaj je s kupno pogodbo z dne 6. februarja 1905 kupil več parcel skupaj za 30.000 K. — Od teh je s kupno pogodbo z dne 12. oktobra 1918 prodal

svojemu bratu Jerneju dve gozdni parceli za 2000 K.

Ker je Martin Ušaj pridobil več parcel skupaj za nedeljeno skupno ceno 30.000 K, treba je pridobitno ceno odprodanih dveh gozdnih parcel ugotoviti. Kar pa otujilna cena po 2000 K ni v nikakem razmerju k skupni pridobitni ceni 30.000 K in površju prodanih dveh parcel, je dvomljivo, da bi ustrezal znesek 2000 K občni vrednosti ob otujitvi, kateri dvom potrjuje tudi dejstvo, da je brat prodal bratu gotovo za nižjo ceno, kakor je pa občna vrednost teh parcel. — V tem slučaju sme odmerjajoče oblastvo ugotoviti po priredbinih načelih občno vrednost, namesto da bi v odmerne podlago vzelo kupno ceno 2000 K.

Ako bi bil pa kdo kupil parcelo za 4000 K in isto izročil svojemu prijatelju proti temu, da bi mu pustil vsako leto pravico do enkratne košnje na travniku blizu hiše, treba je kot otujilno vrednost ugotoviti občno vrednost, ker v izročilni pogodbi ni označeno otujilne cene za nepremičnino.

Posebno je treba poudariti to-le. — Ako je stranka navedla pridobitno, oziroma otujilno ceno, tedaj sme le odmerjajoče oblastvo mesto te cene določiti in vzeti v odmerno podlago občne vrednosti. Stranka pa nikakor ni upravičena zahtevati, da odmerjajoče oblastvo na mesto cen ob času pridobitve, oziroma otujitve mora vzeti odmeri za podlago občne vrednosti prenečene nepremičnine ob teh časih (§§ 8. in 10. zakona).

3. Kadar se pri kompleksu nepremičnin zneski vrednostnega prirastka, ki spadajo na posamezne deleže, ne morejo v zmišlu § 11., odstavek 1 in 2 zakona določiti po površini, stopi namesto pridobitne, oziroma otujilne vrednosti občna vrednost nepremičnine ob času pridobitve ali otujitve.

N. pr. Blaž Kamenšek je pridobil s kupno pogodbo z dne 23. julija 1909 parcelo štev. 765 k. o. Šmartno, ki meri 19.210 m<sup>2</sup> za 1270 K. Otujil je del te parcele v izmeri 1910 m<sup>2</sup>, kateri del je različne kakovosti, kakor ostanek te parcele. — V tem slučaju, v katerem sta otujeni in ostali del različne kakovosti, je ugotoviti občno vrednost.

4. Konečno je namesto pridobitne vrednosti odmeri za podlago vzeti občne vrednost nepremičnine ob času pridobitve, kadar je pri prvem prenosu, ki se izvrši po pričetku veljavnosti zakona glede davščine od vrednostnega prirastka po § 8 zakona za pridobitno vrednost vzeti vrednost 1. januarja 1901. — Če sega svoječasnna pridobitev v dobo pred 1. januarjem 1901, se pri odmeri ne vpošteva dejanska pridobitna vrednost, ampak se vzame za podlago pri odmeri davščine občna vrednost dne 1. januarja 1901 (§ 8, zadnji odstavek, zakona).

N. pr. Jernej Kopač je kupil s kupno pogodbo z dne 30. oktobra 1885 gozd za 5000 K, katerega je prodal s kupno pogodbo z dne 24. junija 1918 za 35.000 K. — Ker je Jernej Kopač sedaj otujeni gozd pridobil pred 1. januarjem 1901, se ne vpošteva dejanska pridobitna vrednost po 5000 K, temuč se mora

vzeti za podlago pri odmeri davščine občna vrednost dne 1. januarja 1901.

Občna vrednost nepremičnine ob času pridobitve, oziroma otujitve, ki stopi namesto pridobitve, oziroma otujilne vrednosti, se določa po § 18 zakona po domnevni vrednosti odmerjajočega oblastva, ki ji stranka ni ugovarjala, ali po dogovoru ali naposled po sodni cenitvi.

Postopanje se vrši tako-le:

Ako se pri odmeri davščine ni držati napovedanih cen, mora odmerjajoče oblastvo najprej stranko pozvati, da napove vrednosti, ki se ji zde primerne.

N. pr. Anton Kapš je prodal s kupno pogodbo z dne 12. marca 1918 gozdno parcelo, katero je leta 1887 pridobil. — V tem slučaju je treba ugotoviti občno vrednost dne 1. januarja 1901, ker je bila parcela pred tem dnevom pridobljena. Odmerjajoče oblastvo pozove v svrhu te ugotovitve stranko, da napove občno vrednost prodane nepremičnine dne 1. januarja 1901. Stranka naj se temu pozivu odzove ter naj pošteno in po svoji najboljši vesti napove zahtevano občno vrednost. Če namreč stranka na poziv občne vrednosti v določenem času ne napove, je kontumacirana in potem določi odmerjajoče oblastvo občno vrednost samo brez vsakega strankinega nadaljnjega sodelovanja, kar je brezdvomno za stranko zelo slabo.

Mnogokrat se manj resnicoljuben otujitelj ravno pri odgovoru na to vprašanje glede občne vrednosti dne 1. januarja 1901 ujame v lastno zanko. Misleč, da bo davščina nižja, čim manjša je ta občna vrednost, napove vrednost v prav nizkem znešku. Recimo, da je otujitelj kupil zemljišče leta 1885 za 600 K, prodal pa leta 1917 za 8000 K. V tem slučaju se vzame pri računanju vrednostnega prirastka kot pridobitna vrednost občna vrednost dne 1. januarja 1901. Otujitelj jo n. pr. napove v znešku 800 K; vredostni prirastek znaša torej 2200 K. Če bi pa otujitelj pošteno izjavil, da je bila dotična občna vrednost 1600 K, bi se s to izjavo strinjalo odmerjajoče oblastvo, bi bil vrednostni prirastek za 800 K manjši, torej samo 1400 K in bi bila temu primerno tudi davščina nižja.

Ako je stranka na poziv glede občne vrednosti odgovorila in se odmerjajočemu oblastvu zde strankine izpovedbe prave, mora izvršiti odmero. Ako pa odmerjajoče oblastvo strankinih napovedb ne smatra za prave, mora stranki povedati, katera cenitev bi bila po njegovem mnenju primerna.

Ako stranka v roku, katerega ji je določiti z najmanj 14 dnevi, ugovarja proti določitvam vrednosti po odmerjajočem oblastvu, in ako ne pride do spora z njo, se mora vrednost ugotoviti po sodni cenitvi. (Dalje.)

## Iz Kmetjskih Zvez.

### PETROVČE PRI CELJU.

Dne 15. avgusta je vse z velikim zanimanjem pričakovalo napovedan kmetjski tabor v Petrovčah. Že dopoldne je oznanjal slavofok pri kapeli, da se ima

vršiti nekaj pomembnega. Od vseh strani so prihajali kmetje in njih prijatelji, zbirali so se na prostoru pred cerkvijo, ki je bil izbran v ta namen.

Kot prvi je pozdravil navzoče in otvoril shod g. dr. Ogrizek iz Celja, naš neumorni organizator. Toda komaj je pa spregovoril par besed, so že začeli razgrajati in vpiti tudi nepoklicani socialdemokrati, ali bolje rečeno pravi boljševiki, in skušali motiti g. govornika. G. govornik jih je pozival naj se mirno vedejo in zahteval od kolovodje tudi isto. Toda vse zaman. S silo so dospeli na oder in so hoteli na vsak način preprečiti naš kmetjski tabor. Ko so pa prišli naši fantje, so vso to predrzno, posurovelo svojat odstranili z govorniškega odra. Obnašali so se tako, kot podivjana živina in so pri tem enemu našemu kmetu oko težko poškodovali, če se ne motim, je dotični kmet-starček zgubil pogled. Naši možje in mladeniči, pa tudi žene in dekleta so se zgražale nad takšno posurovelostjo in podivjanostjo. Kljub tej besnosti teh boljševiških elementov se je shod za našo stvar prav dobro obnesel. Nastopilo je precej govornikov-kmetov, ki so kljub divjemu kričanju podali dokaze, kje je prava pot. Najbolj zanimivo je bilo, da niso socialisti glasovali za znižanje carine in cen drugih potrebščin, in tudi za znižanje železniških tarifov niso glasovali. Imajo pač menda dovolj denarja, da še tudi v naprej zamorejo vzdržati takšne cene.

Kmetje in prijatelji kmetjskega stanu! Videli smo na našem taboru, kje se nam zamore priboriti naša pravica in naša svoboda. Ne premišljamo še veliko, kam naj se obrnemo, vsi smo čutili, kje je pravi demokratizem. Ali morda pri socialistih? Pri tistih, ki so na našem taboru tako razgrajali? Naša organizacija je edino le Kmetjska zveza, vse drugo je za nas brez vsakega pomena. Zatorej vstopite vsi v Kmetjske zveze, kajti le ta edina nam za zamore pomagati v boju za boljšo bodočnost.

Na vse kriplje se trudijo socialisti, da bi si pridobili tudi kmete za svoje temne namene. Toda takšnim menda ne bo nobeden šel na limanice. Tudi takozvana, šele pred kratkim pečena »Kmetjska stranka« bi rada spravila naše kmete v mavhe njenih kapitalistov. Pa mislim, da tukaj menda ne bo ugodna lega za takšne nove stvarce.

Kmetjska zveza je že naša stara boriateljica, le-te se oklenimo, nji posvetimo svoje meči, le za to delujmo povsod in naj kot pajek razprede svojo organizacijo po celi naši domovini, naj bodri naše pošteno kmetjsko ljudstvo v boju, za dosego pravičnih ciljev.

Vsi vstopimo v njene vrste in videli boste potem naše uspehe. Ko bomo vsi v eni vrsti, se nam ni bati nikogar, ne odspodaj, pa tudi ne odzgoraj in le na ta način nam je zagotovljena boljša bodočnost. — Ruški mladeniči.

### S KRKE NA DOLENJSKEM.

V nedeljo dne 17. avgusta po jutranji maši se je vršil na trgu pred cerkvijo shod Kmetjske zveze. Najprvo sta v krat-

kih, a jedrnatih govorih pozivala poslualce tukajšnje kmete gg. Lampret in Skufca, naj se organizirajo kakor se tudi organizirajo povsem drugi stanovi, tudi kmetje v Kmetjskih zvezah.

Nato je nastopil kot glavni govornik g. dr. Stanovnik iz Ljubljane. Toda komaj je začel govoriti, že so ga začeli nekateri izzivati. Namen shoda in namen vseh govorov je bil določen strogo kmetjskim zvezam, oziroma kmetjskim koristim. Ker pa so liberalci takoj izzvali ton na politično stran, je seveda moral g. dr. Stanovnik takoj v ozir vzeti S. L. S.

Z vznesenim govorom je govornik pozival vse občinstvo, naj se strne skupaj v mogočno Kmetjsko zvezo pod praporom V. L. S. Dobro je ožigosal tudi liberalne nasprotnike, ki so hoteli shod preprečiti in so ves čas zabavljali.

Te naše liberalne zabavljaje je treba javno naslikati, kdo in kaj da so! Je prvič trojice teh, ki so presedeli več let v zaporu zaradi zapovedi: »Ne ubijaj! In ker jih peče vest, si jo hočejo utolažiti pri liberalni stranki, ki je božje in cerkvene zapovedi že zdavnaj zbrisala. — Potem je zopet druga trojica, ki so bili med vojsko pravi oderuhi kmetov: to so vojni dobavitelji za živino, žito in seno. Kmetje se že spominjate, ko so marsikateremu izmed nas pobrali zadnjo bilko sena, in odgnali skoro zadnji rep iz hleva?

Kmetje, vzdramate se! Ti, ki Vam branijo v Kmetjske zveze, so vaši največji škodljivci! Strašno so vas drli med vojno, in sedaj hočejo vas zapeljati na drugi način.

Poleg teh zgoraj navedenih jih je še nekaj in sicer, ki diše po »koruznem zakonu«, ki jim bolj prija Borštnikova šno-parija, kot pa cerkev, in ki sploh sovražijo duhovnike že po svojem »naravnem instinktu«. Takim in aličnim zaključimo: Res, krasno je sortirana vaša JDS, na Krki, g. predsednik nadučitelj Samec dober tekli!

Med govorom g. dr. Stanovnika je tudi fantastično pismonoše trobil zadaj za Borštnikovo hišo v gasilski rog. To pa povemo tako-le: Borštnik, za gasilno orodje smo dajali vsil Le nikar torej ne shorablaj gasilnega orodja! Čudno pa je to, da je ravno ta fantalin bil v jeseni zaposlen pri tatvini vojaških pušk iz gasilne shrambe.

### KRKA PRI STICHL

Pri zadnji seji Kmetjske zveze na Krki je naš predsednik Lampret govoril med drugim tudi o tem, kako bo zdaj po vojski kmalu za kmeta še slabše, kot je bilo pred vojsko. Med vojsko prihranjeni denar bo kmetu kmalu pošel. Za denar bo spet tako trda, kot je bila pred vojsko. Vee, kar kmet kupi, je vsak dan dražje, kar pa prodaja, je čedalje bolj poceni. Za obleko, za usnje, kar kupiš, za vsako reč moraš dati zdaj toliko kron, kolikor si dal prej krajcarjev. Krona za krajcar! Naj to velja tudi za živino in za prešiče, enaka pravica za vse, potem bo živina po 40 K in prešiči po 50 kron.

Visoki gospodje v Ljubljani in v Beogradu, ki so meje zaprli res iz same ljubizni do naše živinoreje? Zaprli so meje



zato, da so kmeta pritisnili in da mestna gospoda je meso bolj poceni. Ali ni tako? — Vse na svetu že štrajka, zakaj bi pa kmet ne! Kaj ko bi tudi mi kmetje rekli: Ta mesec ne damo v mesto nobene živine, če nam meje ne odprete! Fabrikanti so združeni, ne prodaja vsak sam zase, samo da dražje prodajo. Naj bi se tudi kmetje združili v prodajnih in nakupnih združenjih, da ne bo treba prodajati takrat, ko so cene nizke in ker je ravno denarja treba. Ako bi kmetje ene občine večkrat na leto naročili cel vagon moka, ali bi ne prišla veliko ceneje, kakor pa če moko na kile kupuješ v prodajalni. Ta profit, ki prekupec in trgovec od njega živita, mari bi ta dobiček ti spravil ne samo pri moki, ampak pri vsaki reči, ki jo moraš kupovati. Samo vprašanje je, ali smo za nakupovalne in prodajalne zadruge kmetje že zreli ali še nismo?

Padla je pri seji tudi beseda, naj bi ljubljanski konsum ustanovil tudi na Krki svojo prodajalno tako kot jo je v Sv. Križu pri Kostanjevici. Konsum na Krki! Vse skrb za prodajalno prevzamejo v Ljubljani, mi samo »dober stojimo« vsak za 60 K; če prodajalna ne bo šla, zgubimo samo teh par kronic, drugega nič.

Nikar se več ne držimo tistega, kakor so naši očefje rekli: Dober gospodar doma pridela vse, kar se na kmetiji potrebuje. Vzemi ob nedeljah popoldne svinčnik v roke, pa si zapisuj: Kaj ti več nese, če veliko žita seješ ali če živino za plemo rešiš? Ali ti več vrže, če se z debelimi voli postavljaš ali če krave rešiš za mleko in za plemo, ali bi morda za prešiče več dobil? Okoli Ljubljane, kjer so bolj napredni kmetje kot po Dolenjskem, tam so žito pred vojsko že skoraj popolnoma upustili, ker jim je moka ceneje prišla kot žito. Tudi za lan in za proso se jim ni izplačalo, ker so kotenino in riž dobili ceneje. Zato bo gotovo v dolgove zalezal, kdor bo kmetoval po starem. Zato naj bi Kmetška zveza prosila patra priorja v Stični, naj bi pozimi priredili v Stični tedenske kmetijske tečaje za gospodarje in za gospodinje. In če bi stiški samostan ustanovil kmetijsko šolo v Stični, bi samostan kmalu postal to, kar je bil pred dve sto leti: velika dobrota za dolenjsko plat.

Za dohodninski davek naj se postava tako preuredi, da bodo dohodke in stroške za vsakega posestnika določili pri občini tisti možje, ki jih bodo za to izvolili vsi, ki ta davek plačujejo. Kako velikanske dohodke da ima kak kmet gor v Korinjskih hribih, to ve zdaj veliko bolj natančno kakšen škric v Ljubljani kot pa Korinjski kmet sam. In če kar 17kratni katastralni dohodek vzamejo, čemu potem kmeta silijo, naj pove dohodke in stroške! Ali se ne pravi to kmeta imeti za norca?

#### V ŠMIHELU PRI ŽUZEMBERKU

se je vršilo v nedeljo dne 17. avgusta t. l. ustanovno zborovanje Kmetške zveze. Udeležili so se ga skoro vsi možje in fantje ter veliko žena in deklet. G. dr. Stanovnik iz Ljubljane in posestnika Škufca in Lampret z Krke so v navdušenih besedah pojasnjevali pomen in namen Kmetške zveze. Zborovalci so soglasno pritrje-

vali njih izvajanjem. Resnega in stvarnega nasprotnika ni bilo nobenega.

Članov Kmetške zveze se je doslej priglasilo že lepo število, drugi se še oglašajo.

Resolucije so bile soglasno sprejete te-le:

1. Zahtevamo, da se nam za življenje neizogibne potrebščine: usnia, obleka, sol, sladkor itd. čimprej nabavišo v zadostni množini in po zmernih cenah.

2. Kmetiskim pridelkom: žitu ter živini se mora določiti cena, ki je sedanjim časom primerna, da kmetje ne bodo zopet jeli leži v dolgove.

3. Pri pomanjkljivo žigosanem denarju naj se po uradnih kmetih ne delajo težave, kakor doslej in pri zamenjavi kron z novimi dinarji naj se zamenja ena krona za en dinar.

4. Naši fantje in možje naj se na neobhodno potrebne vojaške vaje ne kličejo ob času največjega poljskega dela.

5. Most, ki pelje na deželni cesti čez reko Krko v Šmihel, naj vzame čimprej dežela v upravo, ker ga prebivalstvo udeleženih vasi ne more vzdrževati.

#### IZ OKRAJNE KMETSKE ZVEZE ZA KAMNIŠKI OKRAJ.

V nedeljo dne 10. avgusta 1919 se je ustanovila Kmetška Zveza za Ihansko župnijo.

Na ustanovnem občnem zboru je govoril tajnik okrajne Kmetške Zveze Borc.

Zbrani ihanski možje so stavili več važnih zahtev, katere so se v obliki resolucij poslale Jugoslovanski Kmetški zvezi v nadaljnje poslovanje. S tem so Ihanci pokazali, da dobro poznajo položaj, v katerem se danes nahaja kmet, iz katerega se bo rešil le potom močnih političnih in gospodarskih organizacij.

V odbor so bili izvoljeni le možje, ki hočejo vestno in zvesto čuvati kmetove pravice in koristi.

Obsodili so Samostojno kmetško stranko, katera po eni strani taji in skriva svoj liberalizem kot kača nože, po drugi strani se pa hvalijo, da imajo že 100 poslancev v Narodnem predstavništvu.

Vsi Ihanci nad 21 let starosti moškega in ženskega spola se hočejo vpisati v Kmetško zvezo, katera temelji na krščanskem programu.

V nedeljo dne 17. avgusta 1919 se je pri nas v Mekinjah ustanovila Kmetška zveza. Na ustanovnem občnem zboru so govorili: Poslanec Štrcin, odposlanec Jugoslovanske Kmetške zveze g. Kremžar in tajnik okrajne Kmetške zveze Borc.

Posvetovali smo se prav posebno o skupni prodaji plemenske živine iz dežele, o zavarovanju goveje živine, o gospodarskih nabavnih in prodajnih združenjih, o agrarni reformi zlasti z ozirom na žitno in korporacijske planine, da bi se žitarice res isti živinorejci teh krajev v uporabo, kateri nimajo lastnih planin. Zlasti živahno se je razgovarjalo ljudstvo o korporacijskih gozdovih v kamniški Bistrici, ki bo odločno zahtevalo, da se raztegne pravica do potrebnega kuriva na vse mejne občine mesta Kamnik za tiste, kateri nimajo nič lastnih gozdov.

Vpisanih je 33 članov, ki so vplačali članarino, ostale člane bodo pa vpisali odborniki po svojih vaseh, in sicer vse nad 21 let stare osebe kmetškega značaja.

Sklenilo se je, da ima odbor redne mesečne seje, pri katerih se imajo obravnavati najvažnejša in najbolj pereča kmetijska vprašanja tekočega časa.

Samostojnost kmetškega stanu je odvisna od popolne in tesne organizacije in od stanovske izobrazbe naših kmetovalcev, zato je nad vse potrebno, da gospodarji in gospodinje, dekleta in fantje res trajno in pažljivo brebirajo svoje stanovsko politično glasilo »Domoljub«, ki prinaša delovanje in gibanje po Kmetških zvezah iz cele Slovenije, kar je vsaki Kmetški zvezi v spodbudo do vztrajnega dela za kmetško ljudstvo.

V nedeljo dne 17. avgusta 1919 smo pri nas ustanovili Kmetško zvezo za občino: Stranje, Županje Njive in Bisteršica.

Na ustanovnem občnem zboru Kmetške zveze so govorili: državni poslanec Iv. Štercin, od Jugoslovanske Kmetške zveze g. Kremžar in od Živinorejske zveze za kamniški politični okraj tajnik Borc.

Govorniki so nam postavili pred oči najvažnejše politične zadeve in najbolj pereča gospodarska vprašanja današnjega časa.

Uvideli smo, da če hočemo slediti drugim, spoznavati naše izkoriščevalce ter braniti svoje pravice, da se mogamo izobraževati, to je: pred vsem več čitati naš strokovno-politični list »Domoljub«, ki prinaša delovanje Kmetških zvez po vsej Sloveniji ter nam kaže pot, po kateri imamo hoditi in o čem se posvetovati.

Zborovanje Kmetške Zveze v Nevljah.

V nedeljo dne 17. avgusta 1919 se je vršil ustanovni občni zbor Kmetške zveze za faro Nevlje.

Na ustanovnem shodu so govorili: državni poslanec Iv. Štercin, zastopnik Jugoslovanske Kmetške zveze g. Kremžar in tajnik Živinorejske Zveze za kamniški politični okraj Borc.

Odborniki poberejo članarino vsak v svoji vasi in vsprejmejo v Kmetško zvezo vse nad 21 let stare člane moškega in ženskega spola, ki so kmetškega značaja.

Prihodnja seja odbora Kmetške zveze v Nevljah se vrši prihodnjo nedeljo pri jutranji sv. maši v društvenem domu v Nevljah. Pri tej seji se vsprejmejo pristopivši člani v Kmetško zvezo.

Ker je močna organizacija kmetškemu ljudstvu tako neobhodno potrebna, naj odborniki ne zamudijo prilike stopiti do vsakega farana in ga vpisati v Kmetško zvezo ter poberejo članarino.

Na tem zborovanju so se sprejele sledeče resolucije:

1. Zahtevamo, da se da volilna pravica ženskam vseh stanov brez izjeme.

2. Naj se odmera dohodninskega davka začne šele pri dohodkih 10.000 K.

3. Naj se osebna vožnja na železnicaх zniža, znižajo naj se takoj tudi carinski tarife za kmetške potrebščine, kakor n. pr. za sol, sladkor, petrolej itd.

4. Cene živini in kmetiskim pridelkom naj se uredijo in vsaj tako visoko nastavijo, da bo kmet mogel pokriti svoje stroške.

5. Za revno ljudstvo naj se preskrbi živila, usnje in obleka po znatno znižanih cenah.

6. V najkrajšem času naj se ustanovi zavarovalnica za živino.

7. Veržniki naj se strožje loti doslej kaznujejo, in naj se vojnim dobičkarjem nalozijo primerne davki, da bo kmetškemu stanu znatno zlajšano davčno breme.

8. Kmetški posestniki naj se ne kličejo s orožnim vajam ob času največjega dela, ampak naj se zanje preloži orožne vaje na primernejši čas.

9. Poduk v ljudskih šolah na deželi naj se primerno preuredi, da bo šola na deželi v korist kmetškemu ljudstvu. V šolske zastope naj pridejo tudi kmetški zastopniki.

10. Agrarna reforma naj se takoj izpelje, da bo tudi kmetški stan imel od tega kaj koristiti.

### VACE.

»Kmetška Zveza v Zasavju« je na shodu na Vačah sklenila med drugimi sledeče resolucije:

1. Zahtevamo, naj vlada varuje revnejše ljudstvo pred oderuhi in izkoriščevalci. Da se zmanjša neznosna draginja, naj se zniža carina za sol, petrolej, obleko, usnje, orodje in sploh za kmetške potrebščine. Iz istega vzroka naj se odpro meje za potrebni uvoz in izvoz. Špekulantom naj se ne daje izvozno dovoljenje.

2. Ker so naše ceste v izredno slabem stanju, se pozivlja cestni odbor, da jih popravi.

3. Vojna posojila nedoletnih, občin, posojilnic, poslov in delavnega ljudstva sploh, naj obdrže vojno veljavo.

4. Vlada naj sprejme tudi slabožigosan denar kot dober, ker ljudstvo ni krivo, če se je slabo žigosalo.

5. Pristojne oblasti naj poskrbijo, da se vrnejo cerkveni zvonovi, ki niso še prešli in se nahajajo v Nemški Avstriji, in sicer pri Gradcu in drugod.

### BANJALOKA.

Kmetška zveza v Banjaloki je sprejela med drugimi tudi sledeče resolucije:

1. Vodna moč Kulpe naj se uporabi v proizvodnjo električne moči in to v svrhu razsvetljave, kakor tudi kot gonilna moč za žage, mline itd.

2. V lovski zakon naj se sprejme zanje kot škodljivcev, ravno tako kot lisica. Lisice in jastrebi naj se temeljito pokončajo. Letos je napravila lisica več škode, kot znaša lovska najemnina.

3. Občinski reveži naj se oskrbujejo skupno v eni hiši in naj ne hodijo od hiše do hiše. Plača naj se pri davkih za njih vzdrževanje, tako da bodo vsi enako prizadeti.

4. Par resolucij glede lokalnih razmer.

5. Tihotapstvo s tobakom naj se zatre. Da naj se na deželo več tobaka. V mestih ga je preveč, na deželi pa premalo.

6. Enake resolucije kot v Zasavju pod 1. in 4., z dodatkom, naj se rešitev valutnega vprašanja kmalu izvede.

### ŠT. VID PRI STICNL

Resolucije Kmetške Zveze št. Vid pri Stični, ko so se sklenile v seji, dne 3. avgusta 1919.

1. Naši ljudje so vznemirjeni in akrajno nezadovoljni vsled silno visoki odmerjeni dohodni. Davčna oblast zahteva plačevanje dohodnine za nazaj in za naprej, dasi smo ta davek vsako leto plačevali. Na naših shodih smo zahtevali, da se sme računati dohodnina šele pri dohodkih 10.000 K. Vse naše prošnje in zahteve so ostale na papirju.

Pozivljamo naše zastopnike, da uporabijo najskrajnejša sredstva, ako vlada ne ugodno upraviči naši zahtevi glede dohodnine.

2. Odpravi naj se carina za važne življenjske potrebščine. Dovolj naj se prost izvoz naših pridelkov. Cene našim potrebščinam silno rastejo, našim pridelkom pa vedno padajo. Jasno je, če bo šlo tako naprej, da bomo že v nekaj letih popolnoma uničeni. Pozivljamo naše zastopnike, da zastavijo vse sile, da preprečijo v pravem času propast kmetškega stanu.

V seji, dne 6. julija 1919 smo sklenili sledeče:

Sklene se vložiti potom Kmetške Zveze na okrajno glavarstvo vlogo, da se povrne županom stroške, ki so jih imeli, ko so morali iti po rekvirirane konje v Kranj in da se naj da onim, ki so dali konje vojaški upravi na razpolago, odškodnina. Večim posestnikom so poškodovani in tudi zamenjani komati. Škoda, katera naj se dožene potom županstva, naj vojaška oblast povrne. (Še nismo prejeli odgovora.)

Naša Kmetška Zveza ima vsako prvo nedeljo v mesecu sejo, katere se udeležijo vedno okoli 50 do 50 odbornikov podružnic. Posvetujemo se o vseh važnih zadevah, političnih in gospodarskih, pretečenega meseca.

### IZ TREBELNEGA.

10. avgusta je bil ustanovni shod Kmetške zveze. Može so z navdušenjem pozdravljali, da se organizira tudi kmet in tako združen tirja pravice, ki mu gredo in se zoperstavi vsem različnim oderuhom. Takoj se je vpisalo 80 kmetov in izvolili so odbor sledečih mož: predsednik: Martin Pavšič; odborniki: Dragan Franc, Starič Ciril, Žužek Franc, Jurij Nadu, Perko Jožef, Zorc Ludovik, Hrastar Miha, Simer Jožef, Zarabec Jožef, Rojšček Franc, Nadu Anton, Kolar Franc, Zupanič Janez.

Sprejete so bile naslednje resolucije:

1. Kmetje, zbrani na ustanovnem shodu K. Z. za Trebelno pozivljajo deželno vlado, da kar najpreje uredi, da bodo ubogi kmetje mogli dobiti toliko potrebno blago in usnje po primernih cenah.

Nastopi naj proti nečloveškim oderuhom, ki zahtevajo od ubogega kmeta za 1 kg usnja 130 do 140 K. Kako naj kmet obuje družino za zimo, ker se že sedaj zadolžuje.

2. Silno obsojajo vsem krivično razdeljeno osebno dohodnino. Hišar, ki je dal za vse svoje imetje 300 K, mora plačati dohodnine 105 K. Mari naj bi mu kajzjo vzeli! Sedemdesetletnega očeta, ki je bil cel čas vojske s edino hčerko doma, njegova dva sinova pa sta bila cel čas v vojski tirja, o za osebno dohodnino. Ker se stari oče zaveda, da je potreben podpore ne pa odrtije in ne mara plačati, mu grozi, da mu vzamejo kravico. Kaj takega ni povsodi! Bo že prišla doba, ko ne bo več mogoče delati tako strašne krivice, zato pa le skupaj kmetje, v slogi je moč.

3. Obsojajo samostojno Kmetijako stranko, ki si je našla ime »stranka«, zato, ker hoče ob strani stati tako kmetu vedno sovražnim liberalnim doktorjem. J. D. S. preje ime »nove liberalna stranka« jo uporablja kot klin, ki ga skuša zariti v enotno organizacijo kmeta in ga tako za svoje oderuške namene oslabiti.

*Sloga jači, nesloga tlači. Zato ga ni dobromislečega slovenskega kmeta, ki ne bi bil član Kmetške zveze.*

### Iz pisarne J. K. Z.

Pozivamo vse Kmetške zveze in njih podružnice, da zberejo sledeče podatke:

1. V našem okolišu se nahajajo sledeča veleposestva...
2. Velikost (— ha gozda, — ha njiv, — ha travnikov, — ha pašnikov itd.)
3. Hiša je pripravna za...
4. Gospodar (ime, tujec ali Jugoslovan).
5. Koliko zemlje je pridobilo veleposestvo v teku časa na račun okoliških kmetov?
6. Kako velika so v srednjem posestvu okoliških kmetov?
7. So potrebne v bližini gospodarske šole, in katere?
8. Kakšne javne naprave so v okolišu Kmetške zveze potrebne (mostovi, ceste, vodovodi, železnice itd.)?
9. S čim se prebivalstvo peča (poljedelstvo, živinoreja, vinogradi, obrt, krošnjarstvo)?

Prosimo, da vse te podatke zberete in določite tajništvo.

Za pogorelce v Zagradcu je poslalo tajništvo Katol. izobraževalno društvo v Radovljici znesek 244 K.

Vsem Kmetškim Zvezam, Resolucije, ki nam jih vpošiljate, zbiramo, najvažnejše priobčujemo v »Domoljubu«, nekatere pošiljamo na deželno vlado, nekatere pa Jugoslovanskemu klubu v Belgrad. Ker se nekatere zelo važne resolucije vedno in vedno ponavljajo, jih ne priobčujemo, so pa zelo dober material, na katerega se lahko naši poslanci opirajo.

Prosimo, da vse te podatke zberete in določite tajništvo.

Za pogorelce v Zagradcu je poslalo tajništvo Katol. izobraževalno društvo v Radovljici znesek 244 K.

Vsem Kmetškim Zvezam, Resolucije, ki nam jih vpošiljate, zbiramo, najvažnejše priobčujemo v »Domoljubu«, nekatere pošiljamo na deželno vlado, nekatere pa Jugoslovanskemu klubu v Belgrad. Ker se nekatere zelo važne resolucije vedno in vedno ponavljajo, jih ne priobčujemo, so pa zelo dober material, na katerega se lahko naši poslanci opirajo.

Prosimo, da vse te podatke zberete in določite tajništvo.

Za pogorelce v Zagradcu je poslalo tajništvo Katol. izobraževalno društvo v Radovljici znesek 244 K.

Vsem Kmetškim Zvezam, Resolucije, ki nam jih vpošiljate, zbiramo, najvažnejše priobčujemo v »Domoljubu«, nekatere pošiljamo na deželno vlado, nekatere pa Jugoslovanskemu klubu v Belgrad. Ker se nekatere zelo važne resolucije vedno in vedno ponavljajo, jih ne priobčujemo, so pa zelo dober material, na katerega se lahko naši poslanci opirajo.

Prosimo, da vse te podatke zberete in določite tajništvo.

Za pogorelce v Zagradcu je poslalo tajništvo Katol. izobraževalno društvo v Radovljici znesek 244 K.

Vsem Kmetškim Zvezam, Resolucije, ki nam jih vpošiljate, zbiramo, najvažnejše priobčujemo v »Domoljubu«, nekatere pošiljamo na deželno vlado, nekatere pa Jugoslovanskemu klubu v Belgrad. Ker se nekatere zelo važne resolucije vedno in vedno ponavljajo, jih ne priobčujemo, so pa zelo dober material, na katerega se lahko naši poslanci opirajo.

### „Domoljubova“ pisma.

19.

Kaj je z našimi načeli?

Pravite, da so nekateri začeli dvomiti, ali so naša stara načela sploh še veljavna. Mislite na načela, ki jih je oznanjal Leon XIII. v svojih okrožnicah o socialnem vprašanju, potem na načela in navodila, ki so jih podali našemu ljudstvu slovenski katoliški shodi. Ali ta načela in navodila tudi v današnjih razmerah še veljajo ali ne?

Načela so misli, ki ravnanje naše botenje in delovanje. Kdor hoče pomagati kmetom ali delavcem, mora vedeti kako. Vedeti mora, kaj je krivo, da se kmetom in delavcem ne godi dobro, vedeti mora, kje je pomoč. Ako je premislil vsa vprašanja, ki so s kmetškim in delavčevim stanom v zvezi, ako je našel prave odgovore na ta vprašanja, ako ima torej vodilne misli, kako bi se moglo pomagati delavskim stanovom, ako nam te misli razloži, tedaj pravimo, da nam je razložil načela, kako delavcem in kmetom pomagati. Taka načela je razložil Leon XIII. v okrožnici o delavskem vprašanju, taka načela so podali slovenski katoliški shodi v naših domaćih, vlasti kmetških in delavskih vprašanjih.

Odkod je Leon XIII. zajemal ta načela, odkod so jih zajemali slovenski katoliški shodi? Prva, najvišja, spošna načela so zajemali naravnost iz božje besede, iz evangelija, iz krščanstva, iz krščanskega



nauka o pravičnosti in ljubezni. Zato so ta načela večna, kakor je večna božja beseda, kakor je večni evangelj, kakor je večno krščanstvo, kakor je krščanski nauk o pravičnosti in ljubezni. Kdor bi zavrgel ta načela, bi zavrgel božjo večno resnico. Dvomiti o teh načelih, bi se dejalo dvomiti o resničnosti krščanstva.

Seveda takih splošnih načel ne mogoče takoj uporabiti. So presplošna, in premalo določena, da bi mogli po njih reševati vprašanja dejanskega življenja. Ni dosti na primer vedeti, da mora vladati v vseh medsebojnih razmerah krščanska pravičnost, pokazati je treba tudi, v čem take pravičnosti ni in kako bi se morala uveljaviti. Zato je treba iz splošnih načel s pomočjo pameti razbrati in določiti manj splošna načela, ki so bolj naravnano na dejansko življenje. Če beremo okrožnico Leona XIII. ali sklepe katoliških shodov, najdemo cele vrste takih načel, ki nam kažejo, kako bi se morala uveljaviti krščanska pravičnost v razmerju države do delavskih stanov, v razmerju delodajalcev do delavcev, v razmerju velike obrti in trgovine do kmetov. Tudi ta načela so večkratna, saj niso drugača kakor uporaba božje resnice in izreki papežev. Zato bi bilo nes pametno: ali drugo bi zanimavati ali zametavati.

Potem so pa še razni načini, razne oblike, kako naj bi se taka načela v nekih gotovih razmerah uveljavila. Takih načinov, takih oblik je pa časih več mogočih. Časih je en način za en čas primeren, manj primeren pa za drug čas in druge razmere. Kar bi bilo dobro v teh razmerah, bi bilo v drugih razmerah manj dobro. Na primer: Načelo je, da delavni čas ne boji predolg. Delavec je človek, in še živina potrebuje počitka, kaj še le človek. Kako dolg naj bo delovni čas? Tega ni mogoče enkrat za vselej določiti in za povsod enako in natančno določiti. Leon XIII. je postavil samo načelo, da ne sme biti delo predolgo in da mora biti počitek zadosten, kakšen počitek je zadosten, to, je dostavilo, se ravna kajpada po času in kraju in delu; naravno je, da mora biti delo pod zemljo krišje kakor pa kako drugo lažje delo. Drugi katoliški shod je zahteval bolj določno, da naj bo težje delo, zlasti po rudnikih, samo osemurno, v mali obrti in trgovini pa deseturno. Ta zahteva ni nič takega, kar bi se ne dalo izpremeniti. Take reči se ne dajo kar kratkomalo za vselej določiti in odločiti. Naša vlada je proglasila za vse obrtne delavce osemurni delavnik. Malo modro bi zahteval kdo, da bi se določil tak čas tudi za poljedelstvo. Kar je mogoče določiti v obrti, je nemogoče pri poljedelstvu, kjer letni čas in vreme in delo samo določuje, kdaj in doklej mora kmet delati. Glejte, tu imamo zgled, kjer je mogoče postaviti le bolj splošna načela in kjer se posamezne zahteve s časom in krajem lahko menjajo. Takih reči je mnogo. Mogoče je dati kaka navodila, a taka navodila niso neizpremenljiva.

Naj navedem še posebno značilen zgled. Prvi katoliški shod je dal navodilo, naj bi se povsod novala katoliška politična društva. Kakor veste, se sedaj ne snujejo več, in kjer so bila, so zaspala. Zakaj tako? Tisto navodilo se je oziralo na po-

sebne tedanje razmere. Sedaj so se razmere izpremenile, zato navodilo ni več veljavno. Ne da bi ne veljala več načela o katoliški politiki. Ta načela so večno veljavna, a oblika, način, kako naj se uveljavlja kat. politika, ta se menja. Danes se zdi najboljše tako, da se organizirajo posamezni stanovi, kmetje, zase, obrtniki zase, delavci zase. Vsak stan ima namreč svoje posebne zadeve in zahteve, ki jih bo sam, če bo organiziran, najlažje branil in uveljavljal. Vendar se mora ravnati vsak stan tudi po načelih krščanske politike. Zato so združeni vsi stanovi v višji enotni organizaciji, v Slovenski Ljudski stranki. Stranka skrbi zato, da je med vsemi stanovi soglasje po načelih krščanske pravičnosti in ljubezni, obenem pa stranka zastopa skupne zadeve vseh. Mogoče bi bil poiskati tudi kako drugačno obliko, a gotovo se ta oblika lepo strinja s krščanskimi načeli, torej tudi z načeli katoliških shodov, če ne po črki, pa po duhu, in dahi ja, ki oživlja.

Glejte taka so načela večna in večno veljavna, načini in oblika v katerih se načela uresničujejo, se pa lahko s kraji in časi menjajo.

## „Sokoli“.

(Z dežela.)

Nerad pisarim, poljsko delo mi ne pripuščja toliko časa, da bi se pečal s pisanjem, vendar Vam napišem, g. urednik, teh par vrstic. Povem spočetka, da ne gojim nobenega sovraštva do sokolske organizacije in da so te vrstice pisane iz namena, ozdraviti rakrano na našem narodnem telesu. Zasedoval sem zadnji čas razvoj sokolske organizacije na deželi, toda od dne do dne vidim kriva pota, na katera je zašlo naše sokolstvo. Kar počenjajo Sokoli zadnji čas po deželi, presega vse meje in kdor od blizu gleda to počenjanje, mora s pravico odrekati sokolstvu ime kulturne in narodne organizacije. Organizacijo sodim jaz po dejanjih, ne po lepo pisanih programih. Priznati moram, da so si privzeli lep program, kdo bi ga ne bil vesel, če bi ga resnično izvajali in živeli po njem. Le pogledjmo malo! »Sokol spoštuje versko prepričanje vsakogar«, se glasi točka o njihovem razmerju do vere. Kajne, lepo pisane, a v resnici vidimo, da se v Sokolu zadnji čas goji strupeno sovraštvo proti vsemu, kar nosi katoliško ime, noben človek, ki hodi v cerkev, ni varen več pred njihovimi napadi, norčujejo se iz naših verskih svetinj, cerkve se izogibajo, duhovnike sovražijo bolj kot hudodelce, vsaka verska vaja jim je v spodtiko.

Kje je ono spoštovanje, ki ga nam oznanjujete? Povejte nam rajši, da so Vaši voditelji zapisani v svobodomiselstvu. Vi ste pa oni, ki imate širiti to zdej po vaseh. Ali nimate toliko poguma, da bi to svoje stališče javno in odkrito pripoznali? Ali ne zaupate toliko v nauk svobodomiselstva, da bi ga javno razglasili in otrgali od se krinko hinavščine in hinavstva. Grozdje je še prekislo. Vašim bratom češkim sokolom ne moremo odrekati te od-

kritosrčnosti. Priznali so, da so prednja straža svobodomiselstva, julija meseca o priliki Husovih slavnosti so izvršili izstop iz katoliške cerkve. Proglasili so: »Kdor je Sokol, ta iz katoliške cerkve vuni!« To je vsaj odkritosrčnost! Vsi pa vemo, v kako ozkih zvezah stojite s češkimi Sokoli. Čakate torej samo čas, v katerem vržete od sebe to Vaše lepo geslo o spoštovanju do verskega prepričanja posameznika. A nas kmetskih mož in fantov na ta lim ne dobite. Predbro poznamo Vaša dejanja, da bi zaupali Vašemu programu, zato ne varajte našega ljudstva, ali pa sprejmite prepričanje večine našega naroda, potem pozdravljeni. In kaj je Vaš kulturni program? Veselice s pijančevanjem in plesi. Do 6. ure zjutraj so pri nas zadnjič plesali Vaši bratje in krojiti, in to se godi skoro na vseh vaših veselicah.

Če imate kaj srca do svojega naroda, ne zavajajte fantov in deklet k razuzdanemu življenju. O grehu z Vami ne govorimo, vendar z ozirom na splošno nramnost morate prenehati s tem, kar počenjajo sokolska društva v tem oziru. Reči moram, kar ste si pridobili novih članov, ste jih dobili s plesom in s pijačo, ne pa s resnim vzgojevalnim delom. Mladina naša že itak rada pleše in pijančuje in sedaj naj naše kulturne organizacije še to pospešujejo! Kaj so tisoči čistega dobička, katerega napravite ob takih prilikah, na drugi strani je pa tisoče izgube na našem narodnem blagostanju, kajti nramno življenje odvaga daleč tiste vaše tisoče.

Pripoveduje se mi, da se je ob neki taki priliki zahtevalo od bratov-plesalcev po 1 K od ene plesne točke; potem ni čuda, da izkazujete tisoče čistega dobička. A trezni, pametni ljudje ne bodo sodili sokolske organizacije po teh tisočih, temveč po delu in uspehu vašega dela. Iz žepov naših sinov pobirate zadnje novce za ples in pijačo, samo da morete izkazati toliko in toliko tisočev dobička.

Vse prav, mlad fant mora imeti male zabave, vendar da bi na ta način uničevali njegove duševne in telesne sile, ne gre. Fant in dekle, ki do 6. ure zjutraj plešeta, nista drugi dan za nobeno rabo. V mestu si morda lahko privoščite kaj takega, a za naše kmetske in delavske sinove to ni. Zato Vas v zadnji uri pozivljamo, da prejenjate s tem po deželi, če ne bomo prisiljeni vstati javno proti Vašim prireditvam. Kar pa počenjate z našimi otroci, je vnebovpijoče. Do polnoči jih pustite na veselicnem prostoru brez spremstva, zastrupljate otroška srca že v nežni mladosti. Naša šolska oblast je slepa napram vsemu temu. In voditelji sokolskega naraščaja so po večini učitelji. Navadite te uboge otroke pač lepih kretenj in gibov, a dušo njihovo jim z veseliciami in s plesi ugonabljate. Telovadba ne bo rešila naše mladine brez druge vzgoje. Kdaj smo še čitali, da bi to ali ono sokolsko društvo priredilo kako predavanje, vsaj pri nas na deželi. V našem kraju imamo staro sokolsko društvo, a o kakem predavanju ali drugem izobraževalnem delu nisem čul besede. Malo telovadbe, pa še to za najbolj idealne, staroste in drugi voditelji se pokažejo le pri veselicah

n paradati, to je slika sokolskih društev po deželi. S telovadbo se pričena, s plesi končava kulturno delo podoželnega sokolstva. Zato ni čuda, da organizacija ne more doseči posebnih uspehov, vzlic svojemu lepemu programu. Res je, da je zadnji čas prišlo novo življenje tudi v sokolsko organizacijo, a to je zopet ono hipno navdušenje brez trajnih uspehov. Zoprna pa postaja bahavost, katero kažejo Sokoli zadnji čas; nastopajo kakor bi imeli celo deželo za seboj, zahtevajo zase monopol organizacije in se hudujejo, če je človek noče priznati kot edine zveličavne organizacije; pa tudi patriotje so veliki, to je sicer samo njihova sveta dolžnost, a da odrekajo vsem drugim organizacijam narodno prepričanje, presega vse meje domišljavosti. Njihovo delo za narod sem zgoraj dovolj označil: ne v vpitjem, ne pri polnih kozarcih, ampak v resnem izobraževalnem delu se zrcali ljubezen do naroda. V našem kraju so njihovi agitatorji obljubovali fantom, kdor bo Sokol, mu ne bo treba k vojakom. To se sicer smešno čuje, a resnica je, da s tem agitirajo. Zopet drugi sanjajo, da bo Sokol državna organizacija, poleg katere druge ne bodo smele obstojati; upamo, da se država ne bo spuščala v take pustolovščine.

Ne pripovedoval bi Vam teh stvari, če bi jih ne oznanjali okrog po vaseh tudi resnejši ljudje iz sokolskih vrst. Na tem vidimo, kam pripelje človeka domišljavost in bahavost. Ali uverjeni bodite, da treznih ljudi ne prometite s puhlimi besedami. Nam ni vse eno, kaj in kako sejemo in zato tudi ne bomo dopustili, da bi Vi med našo mladino sejali nekaj, kar sploh ne bo obrodilo ali pa le slab sad. V prihodnjic Vam hočem napisati podrobnosti, da uvidite, kmetijski možje in fantje, da sokolska organizacija ni za kmeta, ki ima sicer lep program, če pa pogledaš, vidiš, da je njihov program le za nevedne ljudi in samo na papirju. Dokler se Sokol ne povrne nazaj k prvotnim načelom, toliko časa ni tal med ljudstvom. Le tako naprej, ljudstvo Vas sodi po Vaših nastopih. Zato, fantje in možje, v organizacijo, ki odgovarja Vašemu mišljenju, to so Kmetijske zveze in Orlovska organizacija. Kaj zahteva kmet od mladeniških organizacij, o tem Vam napišem par vrstic.

Kmetijski mož, ki mu je blagor mladine pri srcu in se ne boji povedati resnice lastnim ljudem.

## Kuhanje češpljeve mezge (povidla).

Ker sem bil od več strani vprašan na kak način se kuha češpljeva mezga na Češkem in če je k temu treba sladkorja, poročam sledeče:

V čeških krajih je od zdavnaj navada uporabljati češplje izključno za kuhanje mezge in za sušenje. Da bi kdo mislil na kuhanje žganja, se redko zgodi. Semintja se dobi kak spekulant, trgovec ali žid, kateri nakupi nasade češplj v ta namen. Splošno pa je ljudstvo zelo trezno in če se hoče polkrepčati, si kupi rajše vrček piva

kakor čašico žganja. Večini pa služi na kmetih v poletnem času kislo mleko za pijačo, skuta ali sir za priboljšek h kruhu za južino. K vkuhanju mezge ni treba sladkorja. Češplje se puste popolnoma dozoreti, da so zgrbančene in kolikor mogoče sladke. Te potem otresemo na podložene riže ali plahte in spravimo v kadi ali pregrade na kup. Za kuhanje v malih razmerah zadostuje kuhanje v glinastih ali tudi v železnih glaziranih loncih na domačem ognjišču. Za posestnike večjih češpljevih nasadov se priporoča vkuhanje na prostem, v sadovnjaku pod preprosto lopo. V najnovejšem času se ustanovljajo sadjarske zdruge katere pod tovarniško izdelujejo mezgo, marmelado, konzerve, sadne soke itd. iz iz odpadkov šele likerje. Za naše kmetijske razmere zadostuje, ako se dogovori par sosedov ali cela vas in naredijo pri kakem posestniku preprosto peč na kakem vrtu na ta način, kakor so pred leti vojaki kuhali svojo menažo na prostem. V ta namen izkopljemo 2 m v kvadratu veliko, 60 cm globoko jamo, katera služi za ognjišče. Navpično v sredini te jame izkopljemo jarek ravnno tako od ognjišča 60 cm globok, kateri se proti koncu, kjer ima stati dimnik vzdiguje in je tam kakih 40 cm globok. Širokost jarka je odvisna od tega, kakšne lonce imamo za vkuhanje. Pri nas imajo navadno glinaste lonce vsebine 75 l do 1 hl, katere pravočasno omažejo z glino pomešano s pšeničnimi plevami na 2 do 3 cm debelo. Glina na loncih se posuši, razpoka in take razpokline se naknadno še enkrat zamažejo. Nekateri pa zaradi večje trpežnosti dajo lonce piskrovezu, da jih zveže z žico. Mazanje z glino ima namen, da ogenj nima takega učinka in da se mezga ne prižge. Ako imamo kake bakrene kotle, jih zato tudi lahko uporabimo. Lonce ali kotie postavimo v izkopani jarek, podložimo vsakemu opeko, da trdno stoji. Proti dimniku damo navadno majši lonc, kateri služi za gretje vode, za umivanje posode, ali tudi za razkuhanje češplj. Prostor med posameznimi lonci od vrha jarka je treba pokriti z ruševinami ali zamazati s liovcio, da se v njih okolici ne kadi in da boljše vleče. Za dimnik je dobra vsaka pločevinasta cev, katera se v višini kakih 2 metrov na koncu jarka postavi. Taka preprosta povidlarna ima navadno 4 velike lonce in enega manjšega in je navadno 5 m dolga. Nad celo tako napravo naredimo na štirih kolen stoječo streho, da v mezgo in tudi na kurjavo ne dežuje. Pod streho imamo lahko tudi dve kadi. Ena je napolnjena s češpljami, druga služi za razkuhanje brozgo. Delo se prične takole: Vse lonce napolnimo s čistimi celimi češpljami. Če smo češplje pobirali po tleh, je treba iste v vodi oprati. Nato zakurimo v ognjišču in kurimo naprej. Za kurjavo so najboljša bukova drva, še boljše so mehka drva, smrekova ali jelova, ker ogenj ni tako oster in nevarnost, da bi se mezga prižgala na dnu loncev, je manjša. Surove češplje se ne prižgejo rade, ker ko se začnejo kuhati, puščajo veliko vode, zadostuje večkratno premešanje s kuhalnico narejeno v podobni vesli. Češplje so popolnoma razkuhane, ako koščice lahko ven pridejo in češplje-

vo meso se ne drži več skupaj. Tako kuhanje traja navadno 1 do 1 in pol ure. Nato začnemo z veliko zajemalko ali z manjšim loncem izpraznjevati prvi kotel od ognjišča. Nad kadjo, katera je namenjena za brozgo, imamo na dveh lesenih pritrdjenih drogih žičnato sito z luknjami k večjemu 1 cm v kvadratu, da koščice ne grejo skozi. K temeljitemu odrgnjenju koščic od mesa in očiščenju sita služi navadna čisto brezova metla, katera se nekoliko ravnno odseka, da je bolj ostra. Vsaki izpraznjeni lonc se mora tako s svežimi češpljami napolniti, da se ne razpoči. Takrat je treba ogenj nekoliko zmanjšati. Ako smo vse češplje prekuhali in koščice odstranili se lonci nekoliko z vodo oplaknejo in pobrišejo. Nato se napolnijo vsi lonci do vrha s precejeno brozgo, in šele sedaj se začne pravo kuhanje brozge v mezgo. Dokler je brozga mehka, ni velike nevarnosti za prežganje na dnu ali ob straneh lonca, vendar se priporoča vsake četrte ure vsebino na dnu in ob straneh dobro premešati. S stalnim kuhanjem izhlapeva voda, mezga postaja vedno bolj gosta in temna in navsezadnje črnkastoplava. Ako začne para kapljice mezge kvišku metati, je mezga ukuhana. To kuhanje traja tudi 2 do 3 ure, kakor pač kurimo. Nato moramo mezgo takoj izprazniti v pripravljene lonce ali čebre, v katere se ista nalije. Posode morajo biti popolnoma polne, da ni med mezgo zračnih votlin in površje mora biti ravno uglajeno, na katero se položi lesen pokrov in se obteži z kamenjem, da zrak nima dostopa. Če ima zrak dostop do mezge, se ista rada skisa. V ročaje pri čebrih se vtakne lesena palica, da s pomočjo kljuna pokrov na mezgi trdno drži. Tako opremljeni čebri so sposobni za takojšnji transport. — Taka mezga je fina, sladka, zdrava in zelo redilna. Torej iz tega je razvidno, da je to velepomembno prehranjevalno sredstvo, naša slivovka je pa strup za naše ljudstvo. Mezga se lahko uporablja za polnjenje kolačev, za mazanje na kruh, za sok mesu in za različna druga jedila v gospodinjstvu. Na Češkem dela o krompirjeve ali testene cmoke, katero namažejo s segreto z vodo nekoliko razredčeno mezgo, in ki so dobro zabeljeni. V mirnih časih, ko niso češplje imele posebne vrednosti v sadovnjaku 1 do 2 K 100 kilogramov), se je imenitno izplačalo vkuhanje mezge. Iz 100 kg češplj se dobi 30 do 35 kg povidla, kateri je v mirnih časih stal 33 — 35 kron za 100 kg, torej je cena češplj s to dvakrat do trikrat povečal. Stroški za napravo in drva so znatni k večjemu 1 K na 100 kg mezge. Sedaj je cena sadju visoka in tudi mezga stane 5 do 6 K kg tar je velike važnosti, da se ljudje odvadijo kuhanju škodljivega žganja in poprimejo tega načina uporabe sadja. V naši državi se izdelujejo največ mezge v Boani in Srbiji. — Člani svete vojske na plani Agitirajte in si dobro zapomnite ta recept. Mogoče bi se dale razne stvarne ali kotli za kuhanje perila uporabiti v ta namen, saj je vaa potrebna naprava za to še tukaj. Franc Malasek, Grm.

**Vsak neorganiziran kmet škoduje moči kmetškega stanu. Zato vsi v Kmetijske zveze!**



# Tedenske novice.

## Jugoslavija.

Glasovanje na Koroskem. Tri mesece po podpisu mirovne pogodbe bo Koroska, v kolikor jo spada v takozvani A pas, glasovala, kam hoče pripadeti, ali k Jugoslaviji ali k Avstriji. V A pas spada 49 občin iz sodnih okrajev Rožek, Borovlje, Celovec (okolica), Pliberk, Dobrlavas, Zel, Kapla in Velikovec ter šteje po ljudskem štetju iz leta 1910. 50.788 Slovencev in 20.490 Nemcev. Mežiška dolina, ki šteje 11.661 Slovencev in 3136 Nemcev, pripade brez glasovanja Jugoslaviji.

Bačka in Baranja končno jugoslovanški. Mirovna konferenca je končnoveljavno prisodila pokrajini Bačka in Baranja, ki sta bila do razsula del Ogrske, Jugoslaviji. Bačka leži med Donavo in Tiso, je nekoliko večja kot Kranjska ter ima 800.000 prebivalcev, od katerih je 70 odstotkov Srbov, ostali pa pripadajo raznim narodnostim. Baranja leži med Donavo in Dravo, je velika za pol Kranjske, šteje 350.000 prebivalcev od katerih je 65.000 Srbov in Hrvatov. Obe pokrajini sta izredno bogati tita.

Hrvatski Imperialisti. Prekmurje je slovensko, o tem ni nikdar nihče dvomil, niti Mažari. Hrvatje sploh niso vedeli, kje je Prekmurje. Sedaj je pa hrvatska vlada, ki bi imela doma dovolj hvaležnega posla, če bi preganjala verižnike in čifute, vtkajla svoje prste v Prekmurje in zasedle izključno slovenski lendovski okraj s hrvatskim orožništvom in upeljala hrvatsko upravo. Belgrajska vlada ima dolžnost, da ta nepotrební imperializem gotovih hrvatskih krogov temeljito ozdravi.

Na trbiših nogah. Belgrajska vlada ama za seboj silno majhno večino, ki se ji vsak čas lahko podere. Ministrski predsednik je spustil sicer lep govor na poslanca, toda če ga bo to vzdržalo na površju, je veliko vprašanje. Na vsak način je ta vlada zelo nenaravno sestavljena in se more imeti obstoja.

Svoboda. Da sta sedaj na krmilu dve najbolj svobodomiselní stranki, ki imata jezik na debelo ovit s samo svobodo, so dokaz velike bele lise, ki so se pod novo vlado vidno pomnožile v »Sejčakih novinah«, ki so glasilo hrvatske ljudske stranke.

Čudne manire. Gospodje od »Narodnega kluba«, ki so doma v Bosni in ki ne pripadajo hrvatski ljudski stranki, so kar na svojo roko razpustili ljudsko stranko ter ustanovili svojo kmetsko stranko. To bi bilo ravno tako, kot če bi se naši neodvisni kmetje, ki so pristali nove kmetske stranke, zbrali in z združenimi močmi razpustili — kmetske zveze. V Bosni so doma še zelo naivni gospodje.

Italijanska komisija je v soboto dne 23. t. m. Ljubljano zapustila.

d 26. srbski pešpolk, ki je bival od časa prevrata v Ljubljani, se je včeraj odšel iz naše prestolice.

Hrvatska gniloba. V hrvatski narod so se zajedle pijavke, moralno propali krščen in nekrščení ljudje, ki so obenem vojni dobičkarji in ki jemljejo ugled vseu

Hrvatom in razširjajo med njimi smrad in gnilobo. Tako je gorostasno zasmrdelo v slučaju neke nogometne tekme v Zagrebu med zagrebškim in praškim klubom. Hrvatje si sami niso upali na Pražane, temveč bogato plačali Dunajčane, da so šli namesto njih v boj. Tekma je zadobila tako surovo lice, da je tekla kri in da so marali z revolverji posredovati. Nemci so se obnašali kot besni. Ali Hrvatje nimajo toliko ponosa, da bi tak smrad enkrat za vselej odstranili!

Papirnati drobž je izdala mestna občina Zagreb, in sicer za enkrat za 200.000 K. Drobž je bil v kratkem razdan.

Polovična vožnja v toplice je dovoljena za dobo sezije, in sicer v Sloveniji v Toplice na Dolenjskem, Topolšičca pri Šoštanju, Dobrna pri Celju, Rogaško Slatino, Radence, Rimske toplice, Laško in Čatež pri Brežicah.

Demobilizacija. Vojni minister je izdal naredbo, ki jasno tolmači, kako se ima izvršiti demobilizacija. Demobiliziral se bo tretji poziv in dva razreda drugega poziva.

Pokrajinski zbor se bo sklical ne v Sloveniji, kjer ga že nad pol leta zamačakamo, pač pa v Prekmurju.

Zeleni kader zopet straši po Hrvatskem, kjer ropa in izsiljuje z orožjem iz ljudi velike vsote.

## Domoljub novice.

Kdo ne sme biti pri Kmetijski stranki. Po izvršilnem odboru »Kmetijske stranke« sodeč, smejo biti pri Kmetijski stranki v prvi vrsti gostilničarji, trgovci, kmetski veleposesniki, tudi gospodje, ki nikdar ne drže pluga v rokah, pač pa samo pero, kakor gospod Jamnik, torej sami »pristni kmetje«, ki imajo menda vsi fulje na rokah, kakor zahteva »Kmetijski list«. Sedaj pa je Kmetijski list povedal iz ust nekega svojega dopisnika s Štajerskega, kdo ne sme biti pri listu, torej tudi ne pri stranki. Tako piše: »Če pri vašem listu ne bodo duhovniki in pa doktorji zraven, bom rad agitiral za Vaš list.« Kmetijski list je s to izjavo zadovoljen, ker ne pristavlja nobene pripombe. Dolej se še nobena stranka, niti najbolj proletarska in delavska, ni branila izšolanega razumništva v svoje vrste, ker je vsaki stranki v prid, čim več ima intuígence. Kmetijska stranka pa je čutila prav posebno potrebo poudariti, da duhovnikov ne potrebuje, tudi če bi bil ta obenem kmetovalec, kot jih je pri nas mnogo. Lahko si birt, lahko si mlinar, lahko si trgovec, pa imaš pristop v Kmetisko stranko, le duhovnik ne smeš biti. — O saj se poznamo skozi bolj. Ampak nerodni ste nekoliko, g. Jamnik.

Protí duhovnikom zivačno dela razpoloženje »Kmetijski list«, ki sicer pravi v svojem programu, da stoji na verskem stališču in da se vleče za višjo plačo duhovnikom. Hinavci! Tako je v 6. številki tega lista napisal »kmet«, ki pa gotovo nima žuljev na roki, kvečjem na tistem delu telesa, na katerem sedi, celo zgodovinsko razpravo, v kateri vedno poudarja, da je bila duhovska gospoda proti kmetom, dasi ravno slovenska zgo-

dovina naravnost sijajno dokazuje, kako je ravno v najhujših časih — in takih je bilo pri Slovencih zelo mnogo — edino le duhovnik zvesto stal svojemu ljudstvu ob strani. In prepričani smo, da noben stan na slovenskem nima za seboj tako častne zgodovine, nima pokazati toliko velikih del za ljudstvo, kot lahko to stori slovensko duhovništvo. Lahko rečemo, da brez slovenskega duhovništva danes Slovencev sploh ne bi bilo. Sedaj pa pride neki »kmet«, ki pa vedno le v kancliji sedi in ki ni še trohice storil za slovensko ljudstvo in pljuje na »duhovsko gospodo«. »Kmetijskemu listu« pa čestitamo na takih »kmetih« brez žuljev na rokah.

Neodvisneži v št. Jakobu ob Savi so kmeti v nedeljo 17. t. m. svoj ustanovni shod. Ker do 3. ure kot je bilo napovedano, še ni bilo razen sklicateljev skoro nobenega poslušalca, je začel g. Černé iz šiške ob 4. uri tolmačiti program in namene nove stranke. Ker je trdil, da nima jo kmetje še nobenega zastopnika v Belgradu, je pojasnil g. Karpe iz Most, da ima J. K. Z. v Belgradu pet vrlih kmetovalcev med zastopniki krščanskega slovenskega ljudstva. G. predsednik shoda, mesar — ne kmet — Ignacij Paternoster je tudi »prosil za besedo« in pojasnjeval, koliko je moral trpeti v vojski in koliko izgube je imel; povedali so mu pa, da »fronte« še videl ni, razun tiste, ki jo je kahal v Judenburgu in da naj zahvali Boga, da je zaslužil tak kup tisočakov vsled vojnih homati. Sicer nismo slišali nič novega. Agitatorji — štirje — so prišli že zjutraj, da so se enkrat povabili svoje zveste. Stebri nove »neodvisne« Kmetijske stranke« so gg. vulgo: Mostar iz Pečnika, gostilničar, mladenič Petračev Janez iz št. Jakoba in njegova dva strica Pišek iz Dragomlja in Pirnat iz Beričevega, vsi trije vinski trgovci in na daleč sloviti vojni dobičkarji. Pišek in Pirnat mešata že, odkar se zavedata, liberalni ričet v naši okolici in si lahko mislimo, kako krščanska bo stranka na čelu z možmi, kojih trinajstletni fantki bero ostentativno skozi vas »Slov. Narod«, dočim razumejo komaj navaden abecednik. Med poslušalci smo opazili tudi Matusevega Jaka iz Podgorice, gospodično Andrejevo in g. mizarja v. Planka iz št. Jakoba, ki sta bili ogorčeni radi visoke cene 5 K za kašo, ki so jo jemali kmetje in mlinarji za kake kile, ne vedoč, da so drugi radi plačali po 7 K, da je vino liter po 12—14 K, obleka pa da je 20, 30, celo 50 krat dražja kot je bila časih.

Pišku, ki se je bahal, da gre niemu glavna zasluga, da imamo most čez Savo prost, se je osvežil spomin, ko se da je opomnilo, da je bil on in njegovi liberalni prijatelji tisti, ki je pred leti preprečil, da bi napravila domača občina v zvezi z domačimi posestniki samimi most, ki bi se bil že davno rentiral in bi bil že davno prost. Ker je omenil tudi g. dr. Jos. Dermastijo kot takega, ki mu je vsa zadeva dobro znana, bi prosili g. dež. svetnika, če bi nam hotel ob priliki pojasniti zasluge bivših imejiteljev »broda« za sedanji moderni most. Resnične zasluge bomo radi priznali vsakemu.

Pri shodiču je bilo še nekaj drugih ljudi, a velika večina od drugih. S klici: Zivela S. L. S. I. Zivela Jugoslovanska Kmetka Zveza! se je končala preočividna liberalno-odvisna vzporeditev neodvisnikov.

d Svoboda pa takaj Socialno-demokratska stranka je stranka svobode. In v imenu te svobode so vrgli socialni demokratje na Bistrici v Rožu delavca Ibovnika iz tovarne, ker neče biti socialni demokrat. Gorje kmetu, kadar bi zašel v krepplje tem nasilnežem. Potem bi se za kmeta suženstvo šele začelo. »Ljudski glas« seveda bo še naprej oznanjal svobodo vsem, nas pa bo zopet ozmerjal, da smo oslovski trobenta.

d Pametna naredba. Glede oprostite uradništva in kvalificiranih delavcev od orožnih vaj poroča Komanda Dravske divizijske oblasti, da se ne bo, kakor je že objavljeno v pozivnem razglasu, oproščal prav nihče. V primerih pa, kjer je posameznik pri uradu ali industrijskem podjetju res neobhodno potreben in nepogrešljiv, se orožna vaja, kakor doslej, preloži na prikladen poznejši termin. Z odgoditvijo orožne vaje je uradu ali podjetju dana možnost, da si pravočasno preskrbi in izuri namestnika za onega posameznika vpolkovanca, ker bi se itak moral zgoditi v primeru bolezni itd. Med našim ljudstvom vlada še izza stare Avstrije mnenje, da se pritegnje k vojakom in pošilja na v primeru bolezni itd. Med našim ljudstvom, dočim se višji stoji in bogatini z raznimi pretvezami oproščajo od vojaške službe. Da preneha tako raziranje in ogorčenost med ljudstvom in pa da se tudi uradništvo, ki večinoma niti ni vojaško izvežbano, s kratko vojaško službo prilagodi našim novim razmeram, kar je za vzdrževanje discipline in reda neobhodno potrebno, moramo neomolno vstrajati na zgoraj omenjenem stališču.

d Obesiti je treba takaj Ljubljansko sodišče je med stotinami verižnikov vendar zalotilo enega, Franca Rozmana iz Trsta. Sam je priznal, da ima 100.000 kron premoženja, njegova žena pa da ima hišo. Prodajal je mast in olje z dobičkom 366 %. Obsojen je bil samo na 10.000 K. Take veleizdajalce bo treba začetni obešati, ker so pravi morilci delavskih slojev.

d Bled. Prvo delavsko konsumno društvo na Jesenicah je otvorilo na Bledu podružnico svojega konsuma. Člani imajo vse iste ugodnosti kakor člani na Jesenicah. Konsum je izvrstno vpeljan. Blejska podružnica bo delovala skupno z Kmetško zvezo v blagor delavskega in kmetškega stanu. S prodajo se začne v najkrajšem času.

d Toča. Ljubno na Gorenjskem, dne 23. vel. srpana 1919. Včeraj zvečer ob 19. uri so se naenkrat pridržili od severo-zahodne črni oblaki, pritisnil je mrzli sever in vsula se je za oreh debela toča ter je dobre četrt ure tolkla in potolkla vse kar je zunaj na polju: oves, fižol, koruzo, proso in tudi oves katerega še niso poželi. — Tudi otavo in sadje je pokončala. Kmetje, ki imajo tukaj le malo polja in so zelo navezani na ajdov pridelok in fižol, so zelo prizadeti. Še danes leži po polju, na viso

ko pa pod strehami debela toča, da bi lahko polnil ledenice. Takega ne pomni najstarejši ljudje.

d Toča. Mošnje. Za kakih deset let nam je Bog prizanašal, kar se tiče kmetu tako neljube šibe toča. V petek 22. avgusta na večer pa jo je vihar prinasel čez Stol in Begunjščico kakor Brezničanom in Beguncem tudi nam. Bilo jo je veliko preveč. V eni četrtinki ure so bili deloma ali celoma uničeni pridelki, sladki up pridelka kmeta. Posredno so s kmetom zadeti tudi delavci in ubožci. Tudi čebelarjevo nado je vihar odnesel, ker ajde ni več.

Koroška Bela. Strašna nesreča je zopet 22. t. m. zadela nesrečno vas. Kakor oreh debela toča se je vsula in je razbila vse polje. Vsi jesenski pridelki so uničeni. Škoda je zopet ogromna. Kaj bo počelo nesrečno ljudstvo, ako ne pride hitra pomoč, ko se še od prve nesreče ni opomoglo. Ljudstvo je vse obupano.

Radovljica. Toča je v petek proti večeru obiskala radovljiško okolico. Iz Brezniške in Begunjske občine je nadaljevala svoje neusmiljeno delo po Mošenjski strani, kjer je nepopisno škodovala vrtovom in polju. Ob steni Otoške podružnice je bilo še v soboto zjutraj ob 6. uri za en gnojnik koš. Kmet je zelo poparjen. Ajda je zelo lepo kazala. Čebelica in poljedelec sta zastoj upala vanjo.

— Tatvine v Dravljah. V dobi od meseca januarja do junija 1919 izginilo je iz mobilnega železniškega skladišča v Dravljah veliko dragocenih električnih strojev, (motorjev, transformatorjev, inštalacijskih delov in materiala, odpornih priprav, orodja) ter bilo prodanih pod roko brez dovoljenja gospodarske komisije deželne vlade za stvarno demobilizacijo v korist vojaških oseb mobilnega železniškega skladišča v Dravljah. Menda je bila na Dolenskem, kakor se čuje, baje celo v bližnji okolici ljubljanski cela tovarna opremljena s takim ukradenim blagom. Ukradeno blago služilo je za napravo industrijskega značaja, ter za potrebo električne razsvetljave. Javnost se prosi, da vse, kar bi bilo znano na sumljivih okoliščinah in osebah, ki kaj vedo, naznani nemudoma ali pa čimprej vojaškemu sodišču v Ljubljani, Poljska cesta št. 13, III. nadstr., št. 41 k zadevi Op. št. S 1223/19 (oziroma po 1. septembru 1919 istemu sodišču k isti številki v Šempetersko vojašnico).

d V Slovenjem gradcu je selvester Schullerjevih posestev g. Stanko Kožir dal v najem takozv. Schullerjev hotel »Landwirt« znanemu narodnjaku Andreju Oset, ki je bil na Koroškem v Tolstem vrhu ob priliki, ko so Nemci zasedli Koroško, popolnoma oplenjen in uničen. V hotelu, ki se bo poslej imenoval Hotel Beograd, je tudi kavarna. Na razpolago so sobe za tuje, kegljišče, krasen vrt in vozniški. Vsem bližnjim in daljnjim Slovincem ter potnikom novo urejeno podjetje najbolj priporočamo. G. Oset bo imel v hotelu tudi veletrgovino z vinom ter bode imel vsak čas na razpolago najboljša bela nova in stara vina ter pristna črna dalmatinska vina in sadjevec na drobno in na debelo. Gostilničarji se naj otresejo nemških vinskih trgovcev in potnikov ter naj naročajo od

domačih jugoslovanskih vinskih trgovin, ki jim bodo gotovo vsaj enako dobro prostorele kakor nemška.

d Svojega moža in očeta obesila. Dne 28. decembra p. l. so v Godeniceh pri Središču našli na skednju obešenega posestnika Ivana Lucija. Zasedovanje krivost tega umora je ostalo brez uspeha. Sedaj se je posrečilo izslediti krivce tega zavrtnega umora. Posestnika Lucija so umorili njegova žena in njegovi hčeri. Starejša hči Jožefa mu je vrgla okoli vratu vrvi in jo zadržila. Potem sta ji prišli pomagat mati in druga 13-letna hčerka. Za mrtev se je Lucij zgrudil na tla in pri padcu zadobil udarec na senco, ki je pred vsem dal povod za sum umora. Ženske se nato umorjenega odnesle v skedenj ter ga obesile tako, da bi bil dan sum samomora. Vse tri so zločin priznale in izjavile, da so ga izvršile, ker jih je umorjen pretepal.

d Velika nesreča. Na gradu Liech. tenstejn se je pripetila 17. t. m. popoldne velika nesreča. Vsled prevelikega navala turistov, ki so ogledovali grad, se je dvigljivi most pred grajskimi vrati pogreznil 50 do 60 turistov, ki so se v tem trenutku nahajali na mostu, je padlo v 10 metrov globoki grajski jarek. Med njimi je bilo tudi več žensk in otrok. Govori se, da je bilo 6 oseb težko in 20 lahko poškodovanih.

d Nesreča. V soboto 16. t. m. zvečer je na kamniški železnici malo pred postaja Trzin padel z vlaka mladenec I. Kopitar iz Žej pri Komendi. Poškodovan je na glavi, desno roko pod komolcem mu je kole prerazrezalo, da se je držala le za kožo, in tudi roka nad komolcem je zdrobljena. Ponesrečenca so spravili v vlak in ga peljali do Domžal, kjer sta mu dva zdravnik odrezala roko pod komolcem in ga obvezala. Nato so ga prepeljali z rešilnim vozom v Ljubljano.

d Ali si bral kulturno poltična predavanja »Naša pota«? Clanki so izredno zanimivi, zato naroči knjižico, ki stane le 3 K, s poštnino 20 vin. več, pri »Slov. krič. soc. Zvezi« v Ljubljani, Jugoslovanska tiskarna.

d Knjižica 17. ljubljanskega polpolka. Vojni župnik Martin Škerjanec je spisal drobno, čez 100 strani broječo knjižico, kjer poljudno popisuje življenje polka tili pred razsulom armade. Največji del knjižice pa obsega imenik vseh onih vojakov, ki so bili meseca decembra, ko je prešel polk v italijansko ujetništvo, pri 17. polpolku. Ves čist dobiček je namenjen vojnim ujetnikom polka na Laškem. Zatoraj cena 4 K (po pošti 4 K 20 vin.) ne bo previsoka. Razpečevanje knjižice prevzame iz prijaznosti uprava »Slovenca«. Zunanji naročniki naj pošljajo znesek po nakaznici naravnost na to upravo s pripombo: »Za imenik vojakov ljubljanske pehote«. Knjižica se dobi tudi v prodajalni Kat. tisk. društva in v knjigarni G. Schwentner.

»Angelček«, list za otroke, toplo priporočamo. List je primeren že za otroke, ki so se ravno naučili brati. Vsebinsko dobro vpliva na otroke; mične slike pa jim napravljajo mnogo nedolžnega veselja. Silna draginja sicer zadržuje list, da se



se more tako razviti, kot bi se rad, vendar za sedanje razmere še vedno ni predrag. Stane 2 K 50 v. letno. Dobe se še vse letošnje številke. Za naročilo zadostuje dopisnica, ki se naslovi: »Vrtec«, Ljubljana, Sv Petra cesta št. 80.

d Kdor izmed onih, ki so se vrnili iz Amerike, ve, kje je Anton Rešek, ki je bil pred vojsko v Clevelandu, blagovoli to sporočiti njegovi ženi Katarini, bivajoči v Kamni gorici št. 9, Gorenjsko.

d Našla se je maja meseca v Ljubljani od frančiškanske cerkve do rotovža večja vsota denarja. Kdor bi hotel natančnejših pojasnil, naj piše na naslov: Apolonija Pirnat, Nožica, p. Radomlje.

d Naiden denar. Pred dobrimi 14 dnevi je bilo nekaj denarja najdenega; kdor ga je zgubil, naj ga pride iskat k Valentinu Vozelj, Hmeljane, Kolovrat.

### Cerkvene vesti.

c Mekinje. Tukajšnja dekliška Marijina družba je na Veliki Šmarni proslavila dvajsetletnico svojega obstoja s prav primerno slavnostjo v društvenem domu. Po kratkem nagovoru je sledil ljubek prizor s petjem »Venčarica« (glej 1. št. »Dobrodne knjižnice«); ugaljal je tako, da ga priporočamo vsem našim društvom. Kot tretja točka programa je bila deklamacija, zadnja pa igrokaz »Večna mladost in večna lepota«. Slednji, kakor je sicer lep, ima lo slabost, da je treba sedemkrat oder preminjati in se zato igra preveč zavleče. — Cerkveni stolp je dobil novo in sicer to pot rdečo kapo, ker dobre zelene barve ni bilo dobiti. Morda pridejo drugič boljši časi in se bo mogel stolp pomladiti z zeleno streho, kakršno je prej vedno nosil.

c Pri sv. Rozaliji v Krškem se bo vršil glavni cerkveni shod na Angelsko nedeljo, t. j. dne 31. avgusta. Pričetek že v soboto ob 6. uri zvečer, slovesno cerkveno opravilo v nedeljo ob 6. uri zjutraj in ob 10. uri dopoldne. Romarji in častilci sv. Rozalije povabljeni!

### Gospodarska obvestila.

g Ogleđovanje in obdarovanje konj na Kranjskem se bo vršilo za leto 1919. v naslednjih krajih: dne 27. avgusta ob 9. uri dopoldne v Mengšu za mrzlokrvne konje kamniškega okraja; dne 28. avgusta ob 9. uri dopoldne v Lescah za mrzlokrvne konje radovljiškega okraja; dne 2. septembra ob 8. uri dopoldne v Kranju za mrzlokrvne konje kranjskega okraja; dne 3. septembra ob 8. uri dopoldne na Selu pri Ljubljani za mrzlo- in toplokrvne konje ljubljanskega okraja; dne 10. septembra ob 10. uri dopoldne v Trebnjem za toplokrvne konje litiškega in novomeškega okraja; dne 11. septembra ob 8. uri dopoldne v Št. Jerneju za toplokrvne konje krškega okraja in onih občin novomeškega okraja, ki meje na krški okraj. Pogoji obdarovanja so razvidni iz lepakov pri županstvih. — Samostojni konjerejski odsek Slov. kmetijske družbe.

g Izredno velik sejem. Na takozvanem »kraljevskem« letnem sejmu, ki se je vršil v Zagrebu 21. t. m., je bilo prignanih 3508 goved, 2958 konj in 1741 svinj. Kupčija je bila zelo živahna. Sejem je presegal vse

sejme v vojnem času in spada med največje, kar jih je sploh bilo. V gospodarskih krogih vidijo v tem dober znak gospodarskega ozdravljenja Hrvatske.

g Za povzdigo kmetijstva. Srbsko kmetijsko društvo v Beogradu je svoj delokrog razširilo tudi na Bosno in Hercegovino, kjer se snujejo okrožja (Sarajevo in Mostar) in okrajne podružnice. Društvo, ki obstoja že 50 let, deluje za izboljšavo in okrepitev kmetijskega stanu v škam, predavanji, razstavami, posredovanjem delavnih moči, nabavljanjem semen, prodaja, dajanjem nagrad, ustanavljanjem drevesnic itd. Razen tega nastopa društvo na merodajnih mestih za vse, kar more biti na korist kmetijskemu stanu.

g Veleposestvi se ne smejo prodajati. Uradne »Narodne Novine« priobčujajo naredbo prestolonaslednika regenta Aleksandra o prepovedi odsvojitve veleposestev. Naredba prepoveduje vsakršno odsvojitvev potom pravnih poslov med živim kakor tudi potom dražb, bodisi prostovoljnih, bodisi javnih. Nadalje se prepoveduje tudi obremenjenje prizadetih veleposestev. Pojem veleposestva je različen v različnih delih države. V Sloveniji se smatrajo za veleposestva vsa tista, ki merijo nad 75 ha obdelanega zemljišča ali 200 ha zemljišča sploh. Na Goriškem, v Istri in Dalmaciji so veleposestva ona posestva, ki merijo 50 ha obdelanega zemljišča ali 100 ha zemljišča sploh. V drugih pokrajinah države se gioljejo meje med 100 do 300 ha obdelanega, oziroma med 300 do 500 ha zemljišča sploh. Za vsako odsvojitvev, oziroma obremenitev teh zemljišč je potrebno posebno dovoljenje ministrstva za agrarno reformo.

g Stanje vinske letine v Sloveniji v juliju je bilo srednje. Toča se je pojavljala vsak čas v kakem kraju, pa vendar dosedaj ni še povzročila škode v večjem obsegu. Trta je letos nastavila manj zaroda kot navadno v srednjih letih; cvet je nastopil pozno (šele koncem junija) in je vsled neugodnega, deževnega hladnega vremena trajal dolgo. Grozdje je zaostalo v razvoju. Nekatere vrste trt, n. pr. žlahtnina, lahtna graševina, rulanec kažejo male plodnja. Peronospora in oidij močno nastopata; kiseljak dela občutno škodo.

g Dinar se dviga. Kurz francoskega franka, ki je bil pred nekoliko dnevi 100 frankov = 183 dinarjev, je padel na 100 frankov = 163 dinarjev vsled posojila 100 milijonov frankov, ki ga je najel bivši finančni minister v Parizu v svrhu pokritja bankovcev naše narodne banke.

g Jugoslovanski veržniki, ki ne poznajo nobene trgovske dostojnosti in poštenosti, prodajajo v Švici nepreiskana jajca, od katerih jih pride v Švico veliko pokvarjenih. Take ljudi, ki nam tako jemljejo ugled na zunan, bi bilo treba izgnati.

g Na novi kmetijski gospodinjiski šoli v zavodu usmiljenih sester v Marijinem domu v Kočevju se prične prvo šolsko leto z 20. oktobrom t. l. Šola traja deset mesecev. V zavod se sprejme 15 gojenk z vsjo potrebno oskrbo. Prošnje za sprejem se vlagajo pri vodstvu dekliškega vzgojevališča Marijin dom v Kočevju do 30. septembra. Prošnji za sprejem je priložiti roj-

stni list, zadnje šolsko izpravevalo, zdravniško izpravevalo in zavzeto pismo staršev, da bodo nosili stroške šolanja. Dekleta morajo biti stara vsaj 16 let. Vsa druga potrebna pojasnila se dobe na zantevo v zavodu.

g Kmetijska gospodinjiska šola v Marjanšču v Ljubljani otvori s 6. oktobrom svoj osemnajsti tečaj, ki bo trajal 11 mesecev. Pouk zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično kuhanje, šivanje (ročno in strojno), pranje, likanje, živinoreja, mlekarstvo, vrtnarstvo itd. Gojenke se vežbajo v gospodinjiskem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino. Tista, ki bo sprejeta v zavod, plača mesečno za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, t. j. sploh za vse za sedaj 180 K. Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjisko šolo, morajo: 1. dovršiti 16. leto; 2. znati čitati, pisati in računati; 3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave; 4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške; 5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševala vsa dela, ki se jim nalože ter, da se bodo strogo ravnale po hišnem redu. Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško spričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, z navedbo, kaknega stanu so starši in kakšen je njih sedanji glavni poklic, naj se pošljejo vsaj do 15. septembra 1919 Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani. Pri sprejemu deklet v gospodinjisko šolo se bode oziralo po možnosti na prosilke iz vseh slovenskih pokrajin, opomniti pa je, da je število gojenk posebno z ozirom na namen gospodinjiske šole same, zelo omejeno.

g Gospodinjiske šole v Srbiji. Odbor moravskega okrožja v Srbiji je sklenil, da v vsakem svojem okraju ustanovi po eno gospodinjisko šolo.

— Društvo »Vrtnarska šola« g. Gojka v Kranju namerja ustanovljati v vseh posameznih krajih vzorne vrtove, iz katerih se bodo razdeljevala semena, sadike, podtaknjence, drevesca in drugo. V teh društvenih vrtovih se bo tudi mladina učila vrtnarskega dela, a hkrati naj bi bile te društvene postaje tako urejene, da bodo služile kot zatočišče primernemu številu invalidov.

g Trgovska pogodba z Avstrijo. Delegacija Nemške Avstrije pod vodstvom komisarja za prehrano Kopfsteina je izdelala pogodbo o novem dogovoru, ki jo bo predložila naši vladi. Novi dogovor temelji deloma na rekompencijski izmeni blaga, deloma pa na plačilu v tujem denarju.

g Vagon vžgalic je zgorel zadnjo soboto na mariborskem glavnem kolodvoru.

g Slovenskim absolventom kmetijskih šol. »Društvo absolventov kranjskih kmetijskih šol« je svoje vsled vojne ovirano delovanje oživelo. Z združitvijo jugoslovanskih pokrajin v eno državo, je to društvo razširilo svoj delokrog na celo Slovenijo. Do sedaj se je vršilo več rednih sestankov. Glasom premenjenih pravil je

društvo preosnovano za vse slovenske absolvente kmetijskih šol in želeži je, da isti čimprej pristopijo k našemu društvu. Razširjenemu delokrogu primerno se ima razširiti tudi društveni odbor, v katerem bi bili zastopani tudi izvenkranjski slovenski absolventi kmetijskih šol. Pozivljamo vse tovariše-absolvente, da se v lastnem interesu zanimajo za društvo in nemudoma prigrasijo svoj vstop. Članarina stane 12 K letno, in naj se pošilja blagajniku društva, tovarišu Rado Medicu, Dunajska cesta št. 50, Ljubljana, kjer se dobivajo tudi brezplačno izvodi društvenih pravil. Društvo je nepolitično ter se briga samo za stanovske in strokovne koristi svojih članov ter za povzdigo kmetijstva.

### Drugeč po svetu.

p Socialnodemokratsko nasilje. Dne 14. t. m. so češki katoličani v Pragi priredili veliko protestno zborovanje, ker hoče nova češka svobodomiselná vlada odpraviti vse samostane. Na shod je došlo na tisoče katoličanov. Toda svobodomiselná vlada je organizirala poboj. Ker pa se svobodomiselná frakcija nerada izpostavlja pretepom, je zato pridobila socialistične voditelje, da se bijejo za svobodomiselná in frakcijsko buržuazijo. Ko je krščansko-socialni poslanec Myslivec hotel otvoriti shod, je sredi dvorane svobodomiselná, urednik Trabša zaklical: »Klerikalci ne smejo v Pragi govoriti na nobenem shodu!« Te besede so bile signal za svobodomiselná pretepače, ki so z volovskimi žilami začeli biti po glavah mirnih katoličanov. Nastala je grozna panika. Kljci in jok pretepanih katoliških žena je polnil dvorano poleg divjaškega vpitja fanatičnih svobodomiselná pretepačev. Žene so omedlevala pod udarci volovskih žil, vse krvave in raztrgane so se rešile nekatere. Mnogo njih pa so v nezavesti morali odnesti na prosto. Nasilstvo je uspelo. Katoličani so se umaknili na dvorišče svojega zveznega doma, kjer so vendar le zborovali. Toda dogodek sam je nov jasn dokaz, kako umevajo svobodomiselná, katerim služijo za priganjače socialistični delavci. Kadar bi ti ljudje zavladali na Slovenskem, bi naši kmetje menda imeli edino le pravico še plačevati ogromne prispevke v nikdar site rdeče bisage.

p Tek raste. Rumuni niso še zadovoljni s polovico Ogrske, katero so mimogrede vlaknili v svoj žep. Sedaj tudi za Dobrudžo izjavljajo, da je vsa njihova in o njeni pripadnosti, da niti ne razpravljajo.

p Francozi v Bolgariji. Francozi so zasedli vsa Bolgarijo, ker Bolgari niso dali miru.

p Brezuspšno upanje. Habsburžani prav do zadnjega časa še niso obupali in so še vedno gojili nade, da se kolo časa tako zavrti, da bodo prestoli zopet zgoraj. In res, nadvojvodi Jožefu se je posrečilo za nekaj časa na Ogrskem priplavati na vrh. Toda le za nekaj časa. Ljudstvo po žalostnih skušnjah nima več smisla za razne nadvojvode in je nasto-

pilo proti njemu. Ker mu je vsled tega tudi ententa odrekla pomoč, je njegov padec gotov.



Škofjeloško okrožje Orla priredi v nedeljo 31. avgusta t. l. velik Orlovski tabor združen z popoldansko javno telovadbo v Selcah nad Škofjeloško. Zanimanje za tabor med ljudstvom je veliko, posebno še, ker vse priprave pričajo, da bo vsak zadovoljen odšel tako od telovadbe kakor tudi od veselice. Gorenjski fantje v družbi z vaditeljskim zborom Zveze Orlov bodo pokazali, da jim vojna ni vzela onega smisla za krščansko delo in pokazali bodo poleg te manifestacije tudi sad dela, ki ga tako vztrajno goje v svojih telovadnicah, odkar so se vrnili iz vojne. Zato raj vsi v oni kraj, ki se je tako priljubil tudi našemu velikemu dr. Kreku, pokažimo s svojo udeležbo, da znamo ceniti delo Orla, posebno pa še tako težavno delo, kot ga ima vršiti ravno Škofjeloški Orel. Dne 31. avgusta t. l. na svidenje na taboru v Selcah.

o Obsavsko okrožje »Orlov« je razposlalo vsem bratskim odsekom prigrasnice za okrožno javno telovadbo združeno z veliko orlovsko manifestacijo v Trbovljah dne 7. septembra 1919. Bratski odseki se pozivljajo in nujno prosijo, da izpolnijo prigrasnice takoj pošljejo zvezinemu vaditeljskemu zboru v Ljubljano, da se zamore pravočasno posredovati glede znižane vožnje po železnici. Pričakuje se, da se bratski odseki vabilu odzovejo s tem, da udeležbo v velikem številu prijavijo. Oni bratski odseki, ki bi eventualno prigrasnice ne prejeli naj kljub temu svojo udeležbo prigrasnice z označbo števila udeležencev v kroju, brez kroja, nastopa pri prostih vajah, vajah s palicami, na drogu, bradlji itd. in koliko skupnih kosil naroča. Da se zamore ta manifestacija kar najlepše izvesti, se prosijo točna in natančna poročila. Bratje na veselo svidenje v Trbovljah. Na zdari!

o Stari trg. Cerknjsko okrožje »Orla« priredi dne 31. avgusta mladeniški tabor na Križni gori pri Ložu z sledečim sporedom: 1. ob 8. uri pozdrav došlih gostov pri Sv. Ani. 2. ob pol 9. uri sv. maša. 3. po sv. maši ljudski shod pred cerkvijo. 4. Kosi. 5. Ob pol 2. uri popoldanska služba božja. 6. Nadaljevanje shoda, govore zastopniki posameznih društev. 7. Ob 3. uri pop. sestanek mladeničev cerknjskega okrožja. Ob tej priliki prosimo sosednja društva, kakor v Borovnici, Ribnici, Veličkih Laščah, Sv. Gregorju in Sodražici, da se vabilu na naš tabor kolikor mogoče v velikem številu odzovejo. Ta dan mora biti nekaka manifestacija za ideje naših Orlov. Ta dan vsi mladeniči in možje, na plan — vsi na vaš tabor na Križno gorol

o Orlovske prireditve v septembru. Dne 7. septembra v Trbovljah, dne 8. septembra na Igu (okrožna), 14. septembra v Dobrlivasi na Koroškem (zvezna), 21. septembra št. Vid nad Ljubljano, 28. sep-

tembra Ježica. Okrožni prireditvi v Ihanu in Horjulju sta radi koroškega orlovskega tabora preloženi na poznejši čas.

o Zahvala Prekmurskega Orla. Za iz srca prihajajoče pozdrave ob času našega osvobojenja najtoplejša zahvala. Ko so nam počili obroči tisočletnega suženjstva, ho naš Prekmurski Orel pokazal vse čilost zdrave duše in naprednega duha prekmurske mladine. Naši Orli legionarji organizirani v St.... stojijo z največjim ponosom na braniku domovine. Znova se organiziramo v B.... Poročilo pošljemo v najkrajšem času. Na zdari!

o Zahvala Narodnega sveta za Koroško. Vaša častna udeležba na taboru v Sinčavasi je dala celi prireditvi poseben sijaj, besede Vašega zastopnika so mogočno odmevale v srcih množestvilnih Vaših častilcev in zbrane množice. Zato vam izrekamo iskreno zahvalo, proseč vas, da bodo sklenjene Vaše vrste še nadalje branile in bodrile koroške naše brate. Za Narodni svet: General Maister.

Z ozirom na to, da se je od gospodov iz Koroške izrazila želja, da se še leta priredi Orlovski tabor na Koroškem, je predsedstvo in vaditeljski zbor Zveze Orlov v svoji seji 22. t. m. sklenil prirediti 14. septembra velik tabor Orlov na Koroškem, na kar že danes opozarjamo. Ta dan mora biti naš dan, dan Orlovske ideje. Pripravljajte se za dostojen nastop, pokažimo bratom na Koroškem, da nas je mnogo. Bratje v kroju, brez kroja, sestre in ti Orlovski naraščaj, 14. septembra vsi na Koroško!

### Dopisi.

#### BREZNICA.

V nedeljo 3. avgusta je uprizarilo naše izobraževalno društvo igro »Sanje«. Prav lep nagovor je imel g. abt. Anton Volk. Pevski zbor nam je zapel par mičnih pesmic. Nato so nastopili fantje, ki so vsi prav dobro rešili svoje vloge. — Zapustili so nas pred. gospod Fr. Pfajfer ter odšli na svojo novo službo v Moravče. Skoro štiri leta so bili pri nas ter so ves čas vodili društveno knjižnico ter opravljali službo tajnika. Da društvo ob času vojske ni zaspalo, ampak nas je večkrat na leto povabilo k primernim igram in podučnemu predavanju, to je zasluža g. kaplana. Z največjo skrbjo so vodili dekliško Marijino društvo. Veliko truda jih je stala vzgoja šolskih otrok, ki so jim ustanovili Marijin vrtec. Blagemu gospodu so tem potom iskreno zahvaljemo in želimo obilo sreče in blagoslova v novi službi, sebi pa vrednega naslednika.

#### AJDOVEC.

O priganjačih za liberalna stranko. Začnimo z najboljšimi zaslužniki! Pred par leti se je priselil v Ajdovec neki človek, ki tudi v Ajdovcu ne da miru. Med vojno je bil nekak špijon ranke Avstrije in je takratnim žandarjem pridno pomagal vtikati Ajdovčane v svetovno morijo. Tudi je skrbno pazil, da bi kdo kaj žita ne prikril ali cene ne prekoračil in je v tem oziru delal ovadne in tudi nekatere v škodo spravil. Sam pa se ni držal nobenih postav, kakor se jih tudi sedaj ne drži. Kdo z njim ne drži, takega sovraži in preganja in če le more, ga spravi v škodo. Teža bivšega c. kr. špijona in ovađuha je sedaj sprejela v svojo službo liberalna stranka v žužemberku in ga postavila kot špijona za JDS. v Ajdovcu, da vsak teden donša važna poročila glavartu JDS. v žužemberku. JDS. seveda tega špijona lahko plačuje, kajti njeni voditelji so vojni dobičkarji, kapitalisti. To je tista stranka, ki tako sovraži vsak spominček nekdanje Av-



strije, v svoje okrilje pa zbira bivše avstrijske briče, ovaduhe in špijone. Ta šlovek bi rad dobil službo graščinskega oskrbnika; pa vlada neče nič vedeti o njegovih učenostih — O glavarju JDS., ki vlada v Žužemberku, pa bodo, ko pride čas, žužemberčani poslali daljši živopis, zlasti o njegovem delu za — kmeta. Treba bo nekoliko nazaj pogledati računal

#### IZ SUHE KRAJINE.

Mi tukaj dolj že dolgo časa prebavljamo hrano, ki nam jo obilno nakazuje liberalna «Domovina». Prav prilježe se šlovek, kadar lobji še kaj drugega pod zob. Tako smo v «Domoljubu» zdaj brali o trafikantu Podboju iz Žužemberka, ki na turški način kolportira «Domovino». Dobro, da je tudi «Domoljub» začel pisati o sedanjih razmerah teh krajev. Neomejen gospodar tobaka in kaj si trafikant Podboj v Žužemberku. Med vojno je bil vaš doma kot pri vojaki, to pa zato, da bi postrgeel nam, ki rabimo tobak. Za kako je delal? Za drag denar se postavne količine pisno dobivali, za mast, moko, jajca pa toliko, kolikor si hotel. Da bi pa šla ta vojnoderuško barantija bolj izpod rok, je nastaril nekaj neopravičenih prodajalcev, med temi tudi znača cesarskokraljevega, ki mu zaradi njegove nemogućnosti dela računa. Ti so prodajali tobak le za živila, ali pa si ga morali plačati veliko dražje, še si ga sploh dobili. Količina tobaka iskati tobak še sedaj a. pr. iz Zagradca v Žužemberku, do 15 km daleč, ali pa vzporedno, zaradi skrajno nerodne ureditve prodaje. Zadnji čas je šlo, da poklicane oblasti to zudevo uredi in posebno, da žužemberško trafiko razpišejo, da jo dobi šlovek, ki bo mogel strankam slovensko postreči. Sedanjí trafikant ima namreč v prodajalni ženo — Nemko, ki se z ljudmi ne more razumeti. Po pravici pa bi šlo v Jugoslaviji železi, da dobimo tobak in kokele v jugoslovanskem jeziku, ki je pri nas slovenščina.

#### REVOLUCIJA V ŽUŽEMBERKU.

Da je v sedanjih časih na svetu vse narobe, se ne šindimo. Da pa ljudje, ki doslej sliker niso nič pomenili, napravljajo revolucijo in škodujejo svojim sosedom brez vzroka na najbolj občuten način, tega ne razumemo in se menda nikjer ne zgoditi. A pri nas se je to dogodilo. Čujite. V trški zastop so bili odbrani novi mošje, med njimi tudi trafikant Podboj kot načelnik. Ta možek pa je hotel svojo veljavo takoj izrabiti in javnosti pokazati, da bo on kot nov načelnik tudi po novem radikalno-liberalnem načinu gospodaril s trškim imetjem. Kaj storil Trški vodovod da zapreti, zabiti in po vrhu še razkopati. Ta vodovod rabi dober del tržanov in ob sedanjih dneh tudi vse okoljsko prebivalstvo zane za živino. Pa iz katerega vzroka je to storiti? Može pravi, da vodovod krati vodo še drugemu vodovodu sredi trga, kar pa nikakor ni res, ker opravlja še skoro 10 let nemoteno svojo službo. Ko tržani opazijo, kaj si Podboj dovoljuje in uničuje delo, ki je bilo omogočeno le s podporami in poštvovalnostjo družab, se vsi strnjajo mošje, žene, dekleta, otroci in se navale na javnega škodljivca in njegove pomočnike. Kdo ve, ali ne bi bilo prišlo do zahujšega, ako ne bi bil Podboj s svojim razbralinim delom odnehal. Čul pa jih je na svojih svojih tovarišev naslov toliko in takih, da ga bo pomnil. Vendar pa je tako potrební vodovod še vedno tako pokvarjen in razkopan, da še dolgo ne bo deloval. Kakšne žalostne posledice utegne še imeti Podbojevo uničevanje, bo pokazala prihodnost. Med ljudstvom vse in nihče ne ve, kaj pride. Ako v to poklicane oblasti, ki so o tem obveščene, ne zastopijo odločno, da se mora to nemudoma popraviti, kar se je brezumno uničilo, se je bati žalostnih posledic.

#### MORAVČE.

Naše kat. slov. izobr. društvo se je po sedmih letih vojske zopet poživilo. Priredilo nam je 10. in 15. avgusta dve igri, ki sta prav dobro uspeli. Igralci, ki so bili po večini prvjak na odru, so rešili svoje vloge mojstrsko. Nam, da nas zopet kmalu razveselijo s kakšno prireditvijo. Pogum, le po začetni poti na-

preji — Obenem moramo poročati žalostno novico. Zapustil nas je nad vse delavni kaplan g. Anton Demšar. Devet let je bil pri nas. Storil nam je toliko dobrega, da ga bomo vsi izrazni odbrali vedno v hvalebnem spominu. Ob časn vojske mu ni bila nobena got predaleč, nikogar se ni bal, če je bilo treba kmetovalcem ali njih sinovom preskrbeti dopustov za kmetijsko delo. Razlike ni delal med strankami. Kdor je prišel k njemu, za vsakega se je potrudil. — Naj še omenimo, da je imela nova neodvisna Kmetijska stranka preteklo aedello v Lavračevi hiši ustanovi zjed. Govorili so: znani veleposestnik Pestotnik (Mlakar) iz Blagovice, graščak Pirnat iz Pustanja, nekdanji ljubljanski pek Okoren in načelnik liberalne posojilnice Lavrač. Kaj so govorili, je presmešno, da bi navačali, satrjujemo jim na, da smo moravški kmetije preveč zavedni, da bi se pustili od takih ljudi spljati za lumnice. Ostali hočemo zvesti svojim načelnim. Organizirati se hočemo vsi, brez izjeme v Kmetijskih zvezah, neodvisne Kmetijske stranke pa se hoče malo ogibati.

#### IZ AMBRUSA.

Dne 19. t. m. ob 5. uri popoldne je začel goriti skedenj Ane Hočevar na Kain št. 16. Zažgali so otroci najbrž s cigaretami. L. 1911. 4. avgusta je ogenj uničil akoraj celo vas in tudi ta skedenj je bil por. Da je bila nevarnost velika se lahko misli pri toliki vročini. Kaj to vse še prizgale sosedne hiše. Le požarni čimbli iz Ambrosa gre zahvala da se je ogenj ugnel. Vsem, ki so pomagali, bodi v zahvalo zavest, da so storili svojo dolžnost. Vse gače so pa vredni tisti, ki gledajo od strani in nečejo pomagati. Drže se trko kot da so gasilci za svoje delo Bog zna kako plačani in da morejo zato delati. Da nima za to nobeden nobenega plačila, to vsak pameten šlovek ve. Vsem pa bodi: Skrbite za otroke! Skrivajte ogenj! Proč s cigaretami!

#### SV. KRIZ PRI KOSTANJEVICI.

Vsaka občina ima sveto dolžnost skrbeti za splošni blagor občanov. Zato mora občinski odbor z županom na delu, kar temu splošnemu blagru škoduje, odstranjevati in zabranjevati. Večkrat je kakšni stvar v korist eni sami osebi, vsem drugim pa v škodo. Kaj je dolžnost župana in občinskega odbora? Zabraniti jo mora, četudi se temu ali onemu zameri!

Vsak pameten šlovek ve, kako neizmerno škodo, gospodarsko in duševno, povzročajo preobilne gostilne in vinočohi pod vejo. Ti namreč pospešujejo lahkomiselno zapravljajanje, popivanje, preklehajanje, neravnost in surovost. Županstvo mora torej skrbeti, da se število gostilne omeji in da se ne dovoljujejo vinočohi. Nadzorovati tuđ mora, da se policijska ura drži in da se ne pleše brez dovoljenja cele noči. Tako se dela v korist občine!

V Sv. Križu pri Kostanjevici pa je župan za 20 K prodal čast cele občine in bi jo storil skoro nesrečno. Dal je namreč za 20 K trgovcu Kodriču dovoljenje — dati županstvo nima te pravice — da sme celo noč točiti v gostilni, ki jo je na novo otvoril pod svojim imenom. Domačini, ki kaj držijo nase, v to gostilno ne zabajajo, pač jo obiskujejo pobalini in «šče-mele», kakor takimi tukaj pravijo. In posledič tega ravnanja od strani županstva je bila, da je zvečer nadučiteljev fant iz samega navdušenja menda nad tako sličnim uspehom veselice, ali, da bi slovensko povečal, začel izpuščati rakete in z njimi zažgal bližnji kozolec, ki je bil pola snopja, krmo in gospodar-skega orodja. Ko je bilo veselje na višku, ko se je vse vrtelo, tedaj se zasliši: «Gori!» Godci vsi prestrašeni, pograbijo svoje «skante» in zbeže; gostje, mnogi na pol pijani, so bežljali na vse strani, drugi so poskušali gasiti. Brizgalna je bila vsa v neradu in ni hotela delovati; cevi pomanjkljive (več se jih je porabilo za jermenje pri mlatinici), mačkov tuđ ni bilo nobenih — in tako so moralí ljudje stati in gledati, kako kozolec gori. K sreči, da takrat ni bilo nobenega vetra, ker sicer bi cela vas občutila posledice takratne veselice. Tako bi lahko postala cela vas nesrečna zaradi onih, ki se brigajo le, kako bi prirabili veselice pijačancem in ustanavljali nove gostilne in vinočohi — namesto, da bi vsaj poskrbeli, da bi

bilo gasilno orodje v redu. — Pa ti dela' za narodi! Pri polnih kozarcih kličejo «živjoi!» narod pa zavajajo v pijančevanje, v zapravljajanje denarja in premoženja in v neravnost.

Prepričani smo, da je deželni vladi na tem, da bi bilo slovensko ljudstvo trezno; saj je ustanovila poseben: protialkoholni oddelek. Toda uspeha je še malo. Ustanavljajo se še vedno nove gostilne in vinočohi. (Pri nas v vasi s 400 prebivalci je šest gostilne in v Bucevi vasi z 250 prebivalci pa ena gostilna in dva vinočoha.) Ako se torej delajo postave proti pijančevanju, naj ne ostanejo samo na papirju, ampak naj se tudi vse stori, da se izpolnjujejo. Sveto Vojsko pa prosimo, da vse stori, da se vsi njeni predlogi postav glade omejitve pijančevanja, čim prej sprejmejo in postanejo strogo obvezni za vse Slovenio.

#### TRŽIČ.

Načelnstvo hranilnice in posojilnice je prevzel g. Karol Pirc, posestnik in davčni nadzornik v p. podnačelnik je trški župan g. Franc Ahačič. — Po šestletnem marljivem delu kot predstojnika dnevnega zavetišča za otroke je odšla s. Virginija v Gradec. Na njeno mesto je bila imenovana Slovenka s. Petra, kateri so znane vse tukajšnje razmere, ker deluje med nami že nekaj let. — Zadnja veselica katoliških društev se je lepo izvršila. Tudi v gnetnem oziru so priraditvi lahko zadovoljni — Na orlovski tabor v št. Vid pri Stični je pohitelo 10 Orlov v kroju, nekaj Orlic in zastopniki društva Sv. Jožefa.

#### CELJE.

Z velikim veseljem smo pozdravili 27. julij, dan našega bratskega orlovskega združenja v polni zavesti, da se bratsko veselo snidemo. In res, ni nas varalo. Okoli 8. ure smo zorejali štajerske in kranjske brate z živjoi-klici. Po sveti maši se je vrnil tabor Orlov pred Narodnim domom. Govorili so sledeči gg. govorniki: dr. Ogrizek. On je izpregovoril pozdravne besede in o nekdanji nemški celjski zločosti, ki srta leži na tleh. Nato je dobil besedo poverjenik dr. Karl Verstovšek, ki nam je v dolgem govoru spikal krasno kaj hočejo Orli in kršćansko ljudstvo sploh. Za njim v imenu Kmetске zveze Fr. Samec, dr. Hohnjec, ki je prinesel pozdrav Jugoslovanskega kluba, posebej še od dr. Korošca. Hrvat Donadin, podpredsednik Orlovske Zveze br. Jože Pirc in v imenu kršćanskega delavstva iz Maribora br. Krepek. S hitino «Lepa naša domovina» je bil tabor zaključen. Popoldne ob 3. uri telovadba, ki je nad vse dobro izpadla. Po telovadbi prostá zabava. Ob 7. uri so nas zapustili Orli iz daljših krajev. Hvala vsem, posebno vam, sinovi in hčere lepe kranjske, ki ste v tako obilnem številu prihiteli k nam, prvokrat v svobodni državi.

#### IZ STAREGA TRGA PRI LOZU.

Našo laro je zadela bridka izguba, ker nas je zapustil g. kaplan Antoa Gorink. Zlasti ga bomo pogrešali pri naših društvih, tako pri «Orlih» kot pri «Dekliški zvezi», kjer je znal najti vedno primerne besede, ter nas navdušiti za vse dobro. Za ves njegov trud se mu na tem mestu najlepše zahvaljujemo ter se hočemo truditi, da na bo seme, ki je po njegovem trudu pravkar vzkliho, ostalo na nerodovitihi tleh, ampak rastlo naprej in da bo ta ideja prešinjala vsa naša srca. Torej Vam kličemo: Bog plačaj in Vas spremljaj na vseh Vaših potehi!

Nekoliko prosteje dihamo, odkar so odšli Nemci iz Sueznika, sicer smo bili vedno v strahu, da nam bodo enkrat Lahe doli pripeljali. Ni čuda, ako je ljudstvo po krivih in izzivanjih, ki so se godila povsod, ne samo v graščinskem uradu, postalo nezaupno, ter v strahu gleda v bodočnost. Res, da imamo sedaj demokratično Jugoslavijo, a do sedaj še prav malo vlada demokratizem.

Roročevalka.

#### IZ BELOKRAJINE.

«Slov. Narod» ne more nehati blatiti našo boljše vizmom črnomaljskega in viniškega našega prebivalstva. Izvestni ljudje, ki jih dobro poznamo, bi pač lahko imeli toliko poštenja in moške časti, da ne bi branili dr. Zerjavov-



vega denuncijantstva in njegovih špiceljko-vladnih manir. Ali ti ljudje prav nič ne čuti o, kako hudo se sami ponižujejo, ko s svojim klečeparenjem lovijo »milostne poglede in naklonjenost« žerjavovo? Kdaj bo ostudnega obrekovanja naših mož in mladeničev našim lažidemokratom in »Slov. Narodu« dovolj? Mi si bomo dobro zapomnili to obrekovalno početje, in može in mladeniči črnomaljsko-viniškoga okraja bomo znali pošteno poplačati »Slov. Narodu« in njegovim lažidemokratskim obrekovalcem njihovo delo. Mi ljubimo svojo Belokrajinu in si ne damo tako podlo jemati časti in počtenja.

#### CERKLJE PRI KRANJU.

Po rarnih listih se pišejo o nas cele vrste, naj tudi »Domoljub« prinese nekaj novic. — Pisatelju Antonu Kodru so postavili mogočen nagrobni spomenik v sredi pokopališča. Razlikuje se od drugih nagrobnih kamnov samo po svoji obširnosti; 5 metrov visoka betonska stavba z marmornatim plaščem. Obdelana je samo prva stran z napisom in okraski, druge tri strani so raskave. Načrt je izdelal g. Vurnik, izpeljal Vodnik, zidarska dela izvršil pa naš domačin Janez Marko iz Zg. Bernika. Kak strokovnjak naj bi opisal še umetniško vrednost tega spomenika. — Dvajsetletnico svojeja službovanja v Cerkljah praznuje naš g. nadučitelj Jostj Lapašne, kakor pripoveduje sam v »Domovini«. Nekateri njegovi učenci bi radi hodili zdaj po več letih v šolo, ker šole zdaj uvidevajo potrebo šolanja. Dobra veda, da bi se zdaj več naučili, ker jih nebi g. Lapašne samo pretopal in zmerjal, kakor takrat. Tudi naborov v šoli bi ne bilo. V večini spomin na Lapašnetovo dvajsetletnico naj se zgradi v sedanjih draginjah dve novi šoli — v Stiški vasi in na Berniku. Vse bi se naredilo, vsi ljudje uvidijo potrebo, le »dva mladiča« agitirata proti in g. Lapašne ne more prečeti s svojim predlogom. G. Lapašne, agitirajte tudi Vi za svoje predloge, morda boste imeli kaj uspehov, saj ste jih imeli še z avstrijskim vojnim posojilom velike. — »Pri Jančetu« in »Matevžu« se toči vsak dan najboljša šeganja. Zakaj imajo v naši občini pravico točiti žgane opce ne pijače samo pristali J. D. S. 7 Menda po odredbi Nar. vlade t. 259. z dne 9. I. 1919. § 1. — »Pri Kozlu« na Zg. Berniku so izgubili koncesijo, pa se še vedno toči vsake vrste pijača; kako to? Počakajte, da bo prošnja za vrnitev koncesije rešena! Saj je sestavljen to prošnja sam g. Lapašne in g. orožniki se že kar vesele tistega dneva, ko bo Svetelj kopet dobil koncesijo. To so organi vlade! — »Pri sv. Družini« se prodaja »Domovina«, ki trdi, da je bil naš g. stražmošter Abram med vojsko pod policijskim nadzorstvom, češ, da »škili v Srbijo«. Morda res, zakaj pa zdaj predanja in naznanja celo vojaškemu sodišču bivše Srbofile, češ, da so proti Jugoslaviji? Nekaj sočutja bi pa že lahko imeli z onimi, ki so bili prod letom v isti kazni kot on. Čuemo, da nas bo ta bivši Srbofil zapustil; žalovali ne bomo za njim, saj še v St. Rupertu niso. — Zloglasni agitator bivše liberalne stranke na Zg. Berniku išče štempljanih rok za svojo samostojno Kmetško stranko. — Tomažek pravi, da ne bo več pri Lapašnetovi stranki, ker mu isti ni mogel preskrbeti gostilniške koncesije. Svetujemo Tomažku naj ostane sam zase samostojna stranka, pa bo vsem ustrezno.

#### IZ VODIC

smo prejeli glede g. Janežiča še sledeče pojasnilo: G. Janežič ni nikak vojni dobičkar, n'egov dom in hiša je že od nekdaj premožna in na dobrem glasu daleč na okrog. Z pridnim delom in božjo pomočjo so si ohranili blagostanje pri hiši tudi še sedaj. V času vojne ni z ničemer kupčeval, skrbel pa je vedno, da so tudi v najhujšem času dobili gostje v njegovih gostilni hrano in košček kruha, dasi bi mu bilo mnogo več nešlo, ko bi svoje žito po oderuških cenah prodal. Dotično nedelje je res prišlo veliko ljudi in slednjih 5 godcev (ne 6) v njegovo gostilno, toda on kot poštenjak ni dovolil plesa niti v hiši in ne na podu in neugnanj plesalci so se potem vrteli na planem po blatu — ker je ravno preje padal dež — in še tu so se vrteli zoper njegovo voljo.

#### DOLE PRI LITLJI

Dne 7. avgusta nas je obiskala strašna nesreča. Popoldne ob 2. uri so se pridrveli pogubonosni oblaki in vsula se je strašna toča debela kot orehi in je klestila brez usmiljenja več kot četrt ure, ter je uničila v vasih Brdo, Ravne in Selce vse poljske pridelke, marsikje še tudi pšenico. Uničila je tudi sadje, ki je tako bogato letino obetalo.

Ubogo ljudstvo v obupnosti tava in z žalostjo zre v bodočnost, kaj bo. Zatoj se z zaupanjem obračamo do gg. poslancev, da bi nam izposlovali pri vladi kako podporo ali vsaj kaj živeža, da bi ubogemu ljudstvu ne bilo treba od lakote umirati.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

## Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 3% brez kakega odbitka.

Tradno ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!



### Listek

#### Junakinja iz Štajra.

Povest. Prevaža \*\*\*

(D dalje.)

Sodnik Hendel in njegov sin Henrik sta v tistem, rosnatem večeru jezдила proti domu. Vihar je utihnil; skozi listnato drevje so se lesketale luči na gradu Vogelzangu kakor vzhajajoče zvezde. Kar je Henrik prekinil molk: »Oče! Zeler je rekel, da ste ga obsodili brez zaslišbe: je to po pravici?«

Oče je odgovoril: »Zeler je bil obsojen brez zagovornika, brez tožnika in brez zaslišbe; pravica, po kateri se je res to izvršilo, je tu.« udaril se je na prsi, »ne v prepe-relih zvezdih.«

Prijahala sta v grajsko dvorišče. Ko sta razjahala konje, so začele luči švigati po gradu. Na stopnicah so stale dekle v rdečem svitu bakel; ena izmed njih je držala za roko Hendelovo hčerko; ko je dete zagledalo brata v zlatem sijaju, je skočilo proti njemu in se je laskajoč hotelo priviti k njemu, toda Henrik je porinil proč od sebe rekoč: »Ne dotikaj se me! Ravnokar prihajamo od vislic. Šel je po stopnicah gori ter je izgubil v svojo sobo.«

Sedaj je prišel sodnik. Dekle so se mu tresoč se globoko priklonile. Ko je zagledal svoje dete, je hotel pobožati. Dete pa je glasno vzkriknilo in se je kakor plaha živalica umaknilo v kot. — Začudeno in mrklo je sodnik gledal dekle.

Sodnik se je vozil za hrastovo mizo in je hlastno vlij vase kozarec rdečega vina, ki mu ga je Helena z nežnim poljubom podala; toda ni mu dišalo niti vino niti poljub.

Mladi stotnik ni prišel k večerji. Sodnik je pošiljal služabnike enega za drugim gori,

da ga pripeljejo, toda Henrik se je zaprl v svojo sobo in se ni prikazal več.

Klobuk, orožje in rokavice so ležale na tleh, sam pa je bodil po sobi gori in dol.

Nato se je usedel k mizi in je čelo v roko upiraje čisto mirno sedel, le zdajpazda se je stresel; groza ga je bilo in mraz ga je stresal. Življenje je sveto, zunaj pa vis v temni noči štirje nesrečneži, in krokarji kričijo nad vstalicami.

To je res zlata doba.

Podoba očetova, ki jo je ponosno in čisto nosil v svojem srcu, je začela potemnevati, kakor je tam zunaj temnela luna v podetih se oblakih; kri, samovolja, sila, izmučena nedolžnost in pohojeno življenje jo je zasencevalo.

Toda, kakor ljubeznjiva in mila vzbala iz viharnih oblakov večerna zvezda, tako se je vedno lepše, vedno svetleje svetila v njegovem srcu druga podoba, podoba katoliške device. Vse beseda, ki jih je danes slišal od nje, so začele tu v tih samoti skrivnostno zveneti v njegovi duši; kakor otrok, ki ležja za materjo molitve, je začel počasi pregibati ustne: »Jezus, Jezus, Jezus, Jezus, bodi mi Rešenik v tem življenju — Telo Kristovo, od reši me...«

Kako srečen je bil Zeler, ki ga je na zdajnjem potu spremljal njen sladki glas. — Kako srečen je bil menih, ki se mu je smehljala, ko je šel iz bolniške sobe! Oj, in to dete, ki je je poljubila na čelo z ustnami, nežnimi in sladkimi kakor dve roži, ni bilo le srečnejša kakor vsi angeli in nedolžni otroci v nebesih in na zemlji!

Lačno in zmešano je gledal okoli sebe; prsi so se mu dvigale kipečega hrepenenja. Kogar poljubi ona, ta je v nebesih... On pa je rabelj, omadeževan s kletvijo in krvjo... o, ljubezniva Štefana — mene poljubiti — kaj ne, to bi bilo kakor poljubiti samega hudiča?

Nakrat se ga je polotilo silno hrepenenje, ki mu je šlo v srce kakor razbeljena ostrina, nato ga je objela divja žalost, ki mu je zagrebla v prsi železne kremle. Večraj še ni vedel, kako je z njim, danes pa ve: Štefana je prišla v njegovo srce, je že v sredi njegovega srca, kakor kraljica kraljuje v njem, in njegovo srce je uleto v njenih ročicah, ki so mrzle in bele kakor sneg. In groza, on ne sme ljubiti te papeške deklice niti kot Hendel, niti kot luteran, niti kot štajerski stotnik; in vendar mora, mora ljubiti to ljubeznivo, lepo, čisto cvetko, ki ji ni para na vsem svetu... Zelerjeve vezi so bile trde — izpletel jih je rabelj — Henrikove vezi so nežne in mehke — izpredla jih je Štefana — toda, kakor si Zeler ni mogel pomagati iz svojih vezi, tako si tudi Henrik ne more.

Nekateri najdejo svojo ljubezen pod rožnimi grmi, drugi pod svilnatimi, zlatoveznimi nebesi; Henrik pa nje, ki mu je ranila in povezala srce, ni našel v rožah, niti v zlatu in svili, marveč jo je našel prvič ob sramotnem steburu, nato na slami bolniške postelje in slednjč na morišču; toda vsi angeli niso tako lepi, tako ljubeznivi, tako kraljevski, kakor je ona. Tisočkrat in tisočkrat je lepša, kakor so vse ljubice, ki v zlatu in svili sede v rožicah.

#### XVII.

Mir in tihota sta se po tistih dveh krvavih dneh vrnila v prestrašeno mesto Štajer, toda to je bil mir pokopališča.

Leno so udarjala kladiva v Štajerdorfu in niso toliko tako močno kakor po navadi, ogenj ni tako silno prasketal v plavčih, in mehovi niso tako krepko sopihali v kovačnicah. Kdor je moral iti čez bolnišnični trg, se mu je umaknil v širokem loku... kajti grozno so štrlele vislice med bolnišnico in Taborjem, in na njih so viseli obešenci z zlomljenimi vratovi in z smrtaškobledimi obličji. Hendel je ukazal, naj tako vise trikrat po tri dni, potem pa naj jih v Štajnfeldu brez duhovnika, brez Očenaša zagrebejo v jamo razbojnikov. Vislice pa naj stoje tri mesece v strah in resen opomin vsem papežnikom, ki jim uporne misli rojijo po glavi...

Grozno so viseli tu oni štirje možje, in krokarji so krožili in kričali nad sramotnim odrom. Dva strelca sta stala blizu tam na straži, tik pod vislicami pa je z detetom v naročju sedela Zelerjeva žena in je nepre-



seeno kličala svojega Ivana, ki je tih in neprijeten na vrvi, naj pride k njej; zmešalo se je ubogi siroti.

Bolnišnični oskrbnik jo je ponoči hotel spraviti v bolnišnico, pa mu je ušla; nič manj, še desetkrat so poskusili njeni bratje, premakniti jo iz mesta, toda zastoj.

Usmiljena ženske so prihajale in so sirovačo težile z mlekom, kajti nji je usahnilo.

Medtem, ko je uboga Zelerica sedela ob vrtičkah pri svojem zadušnem ljubljencu in karjala, je v strahu in gorju žaloval ves štajarski, da ves štajer, žaloval zaradi sramote, ki se je zgodila nesrečnim obojem; ta dan se ni posmehal noben katolik v štajaruju.

Vsi so škripali z zobmi, ker je sodnik bližal svojo jezo še na mrtvih telesih, toda zabehi ni hotel povedati naglas.

Toda od ranega jutra do poznega večera, vpo noč v švartnerični gostilni liki krvaveče, plamenete srce pred podobo svetlega Jožefa pred vseh očmi gorela svetilnica; Štefana je vsakrat prilila svetlega olja in je z resnim, milim glasom skoraj okno rekla ljudem, da ta plamenček briž za uboge duše obojem, da bo gorel, in ga ne bo pogasila, niti logla k potisku dokler nish trupla na najdejo miru v po-srečeni gemli. Tedaj ji je rekel katolik švedkorar: »Dejlika, potem boste pa prilivali olje za sodnjega dne, ti ne veste, kaj je zapovedal sodnik?« Štefana je odgovorila: »Bog prapore vse.«

Bilo je modro, ostro, lusno jutro, ko so padli pečati od vrat štajarske glavna cerkve; pa jih ni odtrgal Kralj večne slave, v požabi kraha skrili Bog, kakor je prorokoval Albert, marveč raztrgal jih je sam štajarski sodnik. Šešaj, ko je minula težka sodba, hoče pokazati mesta, da ne zna samo moriti, marveč tudi deliti blagoslov za življenje. Ponočno in krepko je, obdan od svetovalec, stopil v zapuščenno cerkev, ki je bila že tri dni oropana svetlega božjega moistra; toda, zdela se je, da je osirotela že dolga leta. Palek je pred tabernakeljem izpredel svoje niti, netopirji so vrtoli iz kristne in izpovedne kapele; zdela se je, da je oslepelo zlato na oltarjih, in da so obledele vse podobe. Tako žaluje v grozi vdovela novesta, ki je je bil vzeti nje ljubljencu, solnce njenega življenja.

Može, ki so bili s Handelnom, je obšla skrivna groza, tenjeje so pivili k zebi svoje plašče; Hendel pa je z vprtimi očmi gledal po zapuščeni, grozni cerkvi. Stopil je tudi na grobnico svojih staršev, na rdečemarmornato ploščo z petelinom in zvezdo. Nobenega mlička z vduha ni bilo čutiti, niti ni bilo opaziti razpolnina v grobnicah.

Hendel je natanko pregledal oltarje, vgrajo pred glavnim oltarjem, kristni kamen, klopi in vse zidove.

»Vse je,« je rekel, »v silno slabem stanju; ssem mihihi, da je tako slabo. Ne vem, kam predi mašne ustanove in štolske pristojbine, menda na duhovniške miše ali pa v gospodinjska živa. Garstanski opat, ki je bil svetoven patron, je pa res skrbel za cerkev! ... Šel je zopet nazaj po cerkvi k glavnemu oltarju. Tu je krvaveč in umirajoč visel Krist na križu na katerega ramo se je obesil ne-spir.

»To je Krist,« je rekel Hendel, »s temnimi pogledi, s prekrižanimi rokami motreč moža bolečin, svetlo znamenje naše vere. — papežniki so ga pahnili s prestola in so na njegovo mesto postavili boginjjo. Krist, po katerem se imenujemo, ki ga izpovedujemo, mi je drag ... toda papeško praznoverje ga je omadeževalo in potempilo ... ta farski križ mora proč.«

Hendel je obrnil pogovor na orgle.

»Kako je z orglami? Tan!«

Svetovalc Tan odgovori: »Menda so tudi zanič.«

»Poglejmo jih,« je rekel Hendel. »Organist naj pride.«

Tresoč se in drhteč je prišel organist, prijeten, neboljen mož, ki je stanoval v mežnariji. Bil je v sorodstvu z enim izmed obojem. Hendel mu je ukazal, naj zaigra na orgle, da vidi, kakšne so, in če kaže, popraviti jih.

Stari mož je znal samo katoliške pesmi in je zaigral ono prastaro v čast Najsvetj-

**Tantum ergo sacramentum**

Veneremur carnul ...

V slovesni žalosti so pretresali akordi čistite pesmi svodovje osirotele cerkve; žalostno so odmevali pred tabernakeljem, iz katerega so vzeli skrivnostno Telo in dragoceno Kri Gospodovo ... luteranski svetovalci so nemi in ginjeni poslušali; vidi Hendel je prisluškoval s prekrižanimi yokami, in zdela se je, da je tudi on ginjen. Tako je stal Tit na tempeljskih razvalinah in je poslušal žalostinke do smrti prestršenih Judov.

Kar zakliče štajarski gospodar: »Dosti je! In obmolknile so orgle. Hendel reče svojim spremljevalcem:

»Res je, kar sem slišal; pod vsako ceno so. Do Božiča bom preskrbel nove orgle. Organisti! Kako ti je ime?« je zaklical na kor gori.

»Janez Kirbberger,« je od zgoraj s slabotnim glasom odgovoril stari mož.

»Sedaj mi zaigraj še kako luteransko pesem, da vidim, če bomo izhajali z orglami do Božiča.«

Organist je prišel k prepereli ograji in je rekel s plahim glasom: »Visoki, plemeniti gospod, luteranskih pesmi ne znam.«

Sedaj je zaklical sodnik proti koru:

»Potem se jih moraš naučiti, sicer v štajaru ne dobiš več kruha; kajti odslej zanaprej ne bo v štajaru nobene katoliške cerkve več, zato tudi nobenega katoliškega petja več.«

Stari mož je odgovoril od zgoraj z žalostnim, tresočim se glasom, ki je zvenel kakor počeno steklo: »Potem se bom izselil s svojimi ljudmi vred, v luteranskih cerkvah ne bom igral. Trideset let že igram na orgle pri sveti maši in pri blagoslovi, protestantovskih pesmi ne bom igral, odpustite, bal bi se, da mi se-guljejo prsti.«

Starec je izginil od ograja proč, in njegovi slabotni, trudni koraji so drseli po strmih stopnicah dol.

Hendel je smehljal se rekel svojim prijateljem: »Zares, to je izraeliti, v katerem ni zvijača. Ubogi Slovaki,« je rekel staremu možu, ko je omahoval skoraj vrata pod korom, »zakaj hočeš umreti v tujni? Luteranskih pesmi se je lahko naučiti in njih melodije so tako izbrane.«

»Saj ne bom umrl v tujini, milostivi gospod,« je rekel starec, ki je s čudovito bodelimi očmi zrl v Handelnovo obličje. »Saj bom umrl v štajaru. Saj se bodo še pele v štajaru mašne in Marijine pesmi. Saj bom še igral Tantum ergo.«

## Za naše gospodinje.

**Hruške z gorčico.** Olupi 5 kil trdih hrušk, razpolovi jih po dolgem, iztrepi osrčje in kuhaj z vodo, da bodo na pol kuhane. Odstavi in skladaš v lonec ali vrč tako; Olupi in razreži najhno korenino hrena in zmešaj 150 gramov gorčičinega semena, 10 gramov žbice in 10 gramov belega popra in par lavorjevih listov. Dno lonca obloži s hruškami, potresi z dišavino zmesjo, nato zopet hruške, tako do vrha. Tačas zavri hruškovo in 300 gramov sladkorja in tri osminke vinskega kisa. Poberi pene in zlij vrolo na hruške. Drugi dan zaveži. To je zelo star način in je v navadi na Nemiško - Poljskem pri krompirju, žolciah in drugih močnatih jedeh in plaži. Posebno moškimi diši ta sad, ker je pereče-kiselast in tudi zdrav za pokvarjen želodec.

**Buče in breskve.** Olupi 5 kg buč, razreži na drobno in kuhaj na pol litru vode dokler se ne naredi močnik. Na drugem pol litru vode kuhaj kilogram suhih breskev, ki so se namakale čez noč. Ko je oboje razkuhano, zmešaj in stresi v močnik pol-drog kilogram zdrobljenega sladkorja. Ko je zavrelo, poberi pene in vlij 4 žlice kisa

in sok cele limone. Kuhaj, dokler ne pada na široko od žlice in naloži vroče v gorke steklenke, zamaši takoj. Ta mezga ne potrebuje toliko sladkorja in je boljšega okusa kakor zelo sladke mezge, še boljše pa pride, če se vmeša namesto breskev dozo ananase (za eno kilo). -- Ako hočeš spraviti to mezgo v navadni steklenki, ne da bi stirilizirala, je potreba, da vkuhaš za pol kile več sladkorja, ali pa, da vmešaš v kuhano mezgo benzoe-kislega natrija (gram na kilo, mezge), ki se mora popolnoma raztopiti v žlici vode.

## Razno.

— Ponarejen denar, večinoma 2kronski bankovci, kroži ponekod na Hrvatskem — v Sisku i. dr. Ponarejeni denar se vtihotapili iz Madjarske; tisk je izvrsten in se more potvorba spoznati samo po tem, da se serija začne s številko 7, dočim je prva številka serije na pravih bankovcih 1.

— Tihotapstvo z živili na Reki. V Hrvatskem Primorju se čuti veliko pomanjkanje živil. Doma ne pridelajo skoraj ničesar, dovoz po morju je malone popolnoma ustavljen, po železnici pa tudi ne prihaja veliko, ker so prvič prometne razmere skrajno neugodne, drugič pa nihče ne kaže veselja, da bi se v večjem obsegu pečal s trgovino. Zato se povsodi čuti pomanjkanje in draginja. Tem žalostneje je, da se živila kljub vsem prepovedim v veliki meri vtihotapljajo na Reko. Tam pač plačajo vsako ceno — za pišče n. pr. tudi 100 K. Po suhem je tihotapstvo vsled stroge straže skoroda izključeno, tembolj se pa razvija na morju. V motorjih in čolnih, ki plovijo najprej v smeri na Krik, da prevarijo straže, se izvozi na Reko dan za dnem za tisoče in tisoče živil. Marsikak čola ustavijo italijanske straže, zaplenijo tovor in poženejo lastnika in brodnika domov. Mnogo tihotapcev zasačijo tudi naše straže in oblasti postopajo z njimi jako trdo. A kaj pomaga, ako se komarji love, sloni pa izpuščajo? Kakor povsod, tako tudi tu nosi ostrost zakona la kak kmetič ali kmetica, oduhu, ki delajo na veliko, pa imajo »zveze« in se znajo vselej izmuzniti. Ljudstvo v Primorju je radi tega zelo ogorčeno.

## Izjava!

Jaz Janez Arh preklidem žalitve v svojem in v imenu svoje žene Ana glede Marije Juvan, izjavim, da ne vam ničesar slabega, posebno ne, da bi kradla. Zaveževa se plačati 50 K za družbo sv. Cirila in Metodja v Ljubljani in pravne stroške. — Janez in Ana Arh, posestnika v Deberlovem št. 1 pri Trojanah!

**Molzna krava** se proda blizu Ljubljane. Naslov se izve v Ljubljani, Gradsko 14, I. nadstr. vrata 2. —

Advokat

**Dr. Juro Adlešič**

posluje zopet od 8 — 12 in 3 — 6 ure  
v Sodni ulici št. 15, prtiličje.

# Use poljske pridelke

Kukur, soja, jabolka, jabolka, Džet  
na letu po najvišji ceni  
trgovina pri „Skofu“ v Ljublj.

Spisništvo

## učbenca in pomočnika

opreme inarstvo Brata Zupanič, Vrhnika.

# BARVA

za stene in zidove, črna, modra, siva, ru-  
žnata, zelena, rdeča, bela v različnih po 50 lit.  
Brazovčiča se po postit, in se vsakemu naročilu  
pridene slov. navodilo. — Kari Leikner, Celje.

# Spalne in jedilne sobe

kuhinjske opreme, postelje, spodnje in vrhnje  
modro, univerzalna, vsakovrstne omare, mize  
in stole in druge in manjke lesa, priporočata  
Brata Sever, založna podjetja in tapetarska de-  
lavnica. Ljubljana, Kaptol, Vabljeni na ogled!

Spojenata se

# dva vajenca

od poltarnih starišev, katere imata veselje do  
krojarske obrti in sicer eden pri g. Iv. Krenč,  
Dunajska cesta 3, drug pri g. Iv. Krenč,  
Bentška cesta 1.1 v Ljubljani.

Spojena ali posekana

# hraste

kakor tudi češke  
kupuje vsake  
množine Franje  
Krajč, Ljubljana,  
Trnava.

# Skrajna 20 dobrih tesačev

za obratovanje lesa proti dobri plači in preskrbi  
z svetlom. Posredbe na trdnici:  
MICHAEL OMAHEK, VIŠNJAGORA.

# Kupi se manjše posestvo

priljubeno lego blizu železnice v ljubljanski oko-  
lici, na Goranjskem ali na Dolenjskem. — Hlita in  
neposredna posestva morajo biti v dobrem stanju.  
Posredbe pod „Priljubeno posestvo“ se prosijo na:  
Amenčna ekspedicija AL. MATELIČ, Ljubljana,  
Espresso trg 2.

# Žitni odpadki

in krmo živali, leseno in kosepljeno tropino, pro-  
pustne strobi (mekine) se dobijo ceno pri Fran Po-  
gajnik v Ljubljani, Dunajska cesta 24.

# Laneno seme

črna, bela, modra, in vse vrste žita kupuje  
Fran Pogajnik v Ljubljani, Dunajska cesta 24.

Trgovina inarstvo „Domoljub“.

# Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za  
krmilo. Da to krmo živino, perutnina dobro  
prebavi in popolnoma izkoristi, naj se pri-  
mela 2 krat na teden krmil ena pest polna  
„Mastin“ to je dr. pl. Trnkóczy-a redilni prasek.  
Paket velja 3 K, 5 paketov K 17-50 post-  
nino praso, 5 paketov zadostuje za 2 mesece  
za enega vola, kravo ali prašiča, da se zred.  
Dobiva se pri vsakem trgovcu.

Glavna založba: lekarna Trnkóczy  
kraven rotovia v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan z najvišjimi kolajznami  
na razstavih: na Dunaju, v Parizu, Londonu in  
Hilnu.

Na tisoče kmetovalcev hvale in rabi „Mastin“.

### Pravo žolto

črna mila za sveže  
1 kg K 30,-, - 1 zabojček  
samo 5, kg franco K 50,-,  
podlita po povzetju  
zaradi za eksport

### Toaletno milo

po darovalnih cenah  
Milo za brivje K 3,-, 1 kg  
K 30,-. Krema za brivje  
porcelana, leščak K 9,-,  
1 decal K 50,-.

M. JUNKER, Zagreb št. 1, Petrinjska 3.  
Z navodilom se zreda vsaki tudi največje živali.



# Misi - podgane sienice - ščurki

in vsa žolazen mora poginuti ako porablja mila  
najbolje priznana in splošno hvaljena sredstva  
proti poljskim mišim K 4,-, za podgane in miš  
K 6,-; za ščurke K 6,-; posebno močna tinktura  
za sienice K 6,-; uničevalac moljev K 3,-; prasek  
proti mršesom K 3,- in 6,-; mazilo proti ušam  
pri žužeh K 3,-; mazilo za uši pri žužih K 3,-;  
prasek za uši v obleki in perilu K 3,-; tinktura  
proti mršesom za sedlo in za selentadi (uničevalac  
rastlin) K 3,-; prasek proti mravljam K 3,-.  
Podlita po povzetju Zaradi za eksport  
M. Junker, Zagreb 1, Petrinjska ulica 3.

### Agitirajte za „Domoljuba“



### Cementna strešna opoka

najbolji vrstne vrste  
se dobijo pri trdnici  
Ivan Jelačin, Ljubljana  
Emouska cesta 2. 4709

### Kuverte s firmo, pisma, račune itd.

Izvršuje natančno  
po naročilu  
Jugoslovanska  
tiskarna  
v Ljubljani.

### Mlatilnice

za ročni in vrtilni pogon, vrtilne (kopelni),  
disliniki, trijerji, slamnozernice za pogon z  
roko in silo, sadne in vrtnske silosnice, sadni  
mliži, brospartilniki, silosnice za seno in  
drugi poljedelski stroji so vedno v veliki  
izberi v zalogi.  
Franc Hittl, Ljubljana, Martinova cesta št. 2.  
Edina založba poljedelskih strojev tovarne Umrath & Comp.

# LJUDSKA POSOJILNICA

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 8  
obrestuje hranilne vloge po čistih

## 3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je  
največja slovenska posojilnica in je  
imela koncem marca 1919 nad 40 mi-  
lijonov kron vlog in nad 1 milijon  
enstotisoč kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.